

50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

51. szám.

V. Évfolyam.

*
Férfi városibundák és téli-
kabátok, legelegánsabb kiállításal,
igen mérsékelt árak mellett beszereshetők.

Deutsch F. Károly

férfissabónál
Budapest, Andrásy-ut 1. sz.

*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Erzsébet-körut 6. sz.

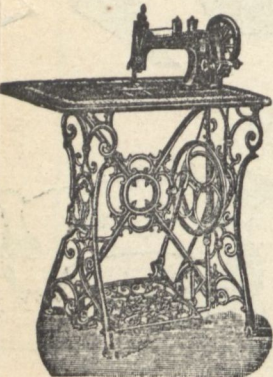

SZÉCHÉNYI PAULA grófkisasszony.

Első magyar **Varrógépgyár Részvénytársaság** Budapesten.

Tisztviselő-telep, Szapáry- és Villám-utca között.

Évi gyártási képesség
5,000 darab varrógép.

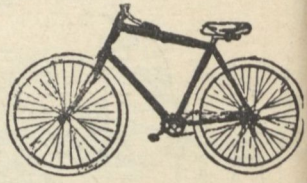

ADRIA
VARRÓGÉPEK.

HÁZAI IPAR DIADALMA
Magyarország
egyetlen
varrógép- és kerékpárgyára.

ADRIA
KERÉKPÁROK.

Évi gyártási képesség
5000 darab kerékpár.

1894. évi
elsőrangú
kitüntetések: } Elismerő okmány: Villamos munkagép kiállításról Budapesten.
} I-ső osztályú állami érem: Országos tanszerkiállításról Debreczenben.
} Aranyérem: Lengyel nemzeti kiállításról Lembergben.

Kapható minden elsőrangú varrógép- és kerékpár-kereskedésben.

Oly helyekről, ahol még nem találhatók, megrendelések közvetlenül a gyárhoz intézendők.
Árjegyzék kívánatra bérmentve ingyen.

NŐI TOILETTEK ÉS FELÖLTŐK
SELYMEK, KELMEK ÉS DISZITÉSEK
Mme Ludwig Berger
10. BÉCSI UTCZA 10.
Feljárt: Harminczad utca 3
Budapest.

Sötét Toilették
Alkalmi Toilették
Ményasszonyi Kelengyek
Poloitók és Bolérok
Féligigek

„PANNONIA”
SZÁLLODA
Budapest, Kerepesi-ut 7. sz.
A nemzeti színház mellett.

Fényképek!

Női mintatanulmányok után, szépségek, ábránd-ké-
pikantériák, 100,000-féle gyönyörű ujdonságok, a világ legnagyobb
és legszebb gyűjteménye! **Árjegyzék kapható 10 kr le-
bélyeg beküldése után.** Nagyszerű mintaküldemény 1000
kisebbitett fényképpel 5 frt és 10 frt. — Utánvétek
eszközölhetnek.

Louis Ramlo kiviteli üzlete Amsterdamban (Hollandia)

Legbizto-
sabb óvószer a
kolera, nagymáz és
egyéb fertőző betegségek
ellen!!!
Tökéletes fertőtlenítés!
Önműködő tözegszóró-closettek.
Belföldi és külföldi szabadalmak! Szobai árnyékszék-
mindenfélé tetszetős alakban. Árnyékszék-berendezések, kör-
házak, lakatnyák, iskolák, iparvállalatok, szállodák stb. részére.
Magyar tözeg- és műtrágya-ipar részvénytárs.
Igazgatóság: Budapest, IV., Városház-tér 9. (Harris-bazár.)
Fertőtlenítő és szagtalanító tözegpor! Tözegalom! Minden
nemű tözeggyártmány nagy raktára. Különlegesség
emberi és városi hulladékok ipari- és elüvárzás-
értékesítése. — Város tisztítási és költségvetés-
vállalatok szervezése. — Műtrágyagyártás
Részletes tervekkel, költségvetésekkel
és eredeti bizonyítványokkal szí-
vesen szolgál.
Az ország közegészségügyi
tanács által többször
röviden ajánlva!

Legcélszerűbb, legtartósabb, legolcsóbb az
aszfalt-burkolat. Templomok, tantermek,
folyosók, járdák, kocsi-
utak, hidak, vágóhidak, istállók, magtárak, műhelyek,
kapualjak, udvarok, terraszok, játszóhelyek, stb.,
aszfalttal burkolását, nemkülönben
nedves lakások gyökeres szárazzátételét
jótállás mellett legolcsóbban elvállalja
a magyar aszfalt részvény-társaság.
Árjegyzék, költségvetés ingyen!

A Budapest-Terézvárosi Takarékpénztár Részv.-Társ. Váltó-üzlete Budapest, Andrássy-ut

Saját házában.
Értékpapírok, ércpénzek és külföldi váltók vétele és eladása, betétek előnyös, legjutányosabb feltételek mellett, pontos értesítések.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 10.—

Félévre 5.—

Negyedévre 2.50

Egyes szám ára 20 kr.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

VII. ker., Erzsébet-körut 6. sz.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatkak vissza.

Budapest, Deczember hó 23.

Előfizetési felhívás

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE

HATODIK ÉVFOLYAMÁRA.

Tíz választékos, gazdag tartalmu kötetben fekszik A HÉT az olvasó közönség előtt. Új eszmekör, új irányok, és új írók adják meg neki a maga különleges színét és zamatját. Új csapások jelölik útját az irodalomban. Nem műveltünk nagy dolgokat; de nagyot akarni is érdem. A szabad gondolatnak voltunk eddig fáklyavivői és a szabad szó lesz legmagasabb ambíciójunk a jövőben. Politikában és irodalomban egyaránt.

Könnyű, tetszetős formában adunk számot a hét eseményeiről és a domináló mozzanatokkal külön „Krónikák”-ban foglalkozunk. Ezt a műfajt mi honosítottuk meg a magyar irodalomban. A Hét journalistikai tiz parancsolatának egyik sarkalatos tétele ez: Ne adj soha programot, mert a program unalmas és szülő anyja a chablonnak, ami öl; de bizd magad a pillanat impressziójára, mert abban van a közvetlenség, az igazság és a megifjuhódás.

Egyébiránt, akik olvassák A Hét-et, azok úgy is ismerik; akik nem olvassák, azok egy rövid ismertetés nyomán úgy sem fogják megismerni. Ezeknek csak azt ajánlhatjuk, hogy fizessenek elő A Hét-re.

Budapest, 1894. deczember havában.

Kiss József.

Előfizetési ára:

Egész évre 10 ft.

Félévre. 5 ft.

Negyedévre 2 ft 50 kr.

A HÉT kiadóhivatala,

VII., Erzsébet-körut 6.

Krónika.

Mire megvénülünk.

— deczember 20.

Ez egy regény czime — magyar olvasónak nem kell megmondanom, ki írta. Van benne egy drámai jelenet, mikor a szép, halovány, hitvány Pépót valami hamisítási dolog miatt épp akkor fogatja el a vármegye, mikor hatyuprémes mentében, deli menyasszonynyal a karján esküvőre indul. Ebben a bűbajos szép és örvényes mélységű regényben éppen ez a jelenet a legolcsóbbak közé tartozik, s a mi drága mesterünk génuszát nem sértem vele, ha azt hiszem, hogy ötletnek sem volt új és eredeti. A legmegszokottabb alkatrésze azoknak a brigantiregényeknek, amiknek füzetjét hatosával vásárolják az érzékeny szívű szakácsnék. S ilyen hatosos brigantikomédia folyik most Rómában is, a Monte-Citórión, ahol egy konspirációkban és nagy tettekben megőszült hatalmas embert az államférfiúi nagyság legcucsáig hagytak emelkedni, s mikor ez épp a mult hetekben diadallal mutatott rá az élete legnagyobb eredményére, az olasz financiaiáknak végre-valahára helyrehibbantott egyensúlyára, a hála himnuszait váró öreg embernek megsemmisítő vádat vágnak a szemébe: Francesco Crispi, a Mazzini társa, a Bismarck szövetségese, Olaszország nagyura, vagyionok intézője és exisztenciák kormányzója vagy másfél-százezer lírával, a mi pénzértékünk szerint vagy nyolczvanezer forinttal meg van vesztegetve.

Az egész Európa hétfőn délelőtt tizenegy órakor megjelent közvéleményén vastag ciceróban sötétlett végig a fölháborosodás. Így dőbbenhetek meg a népek, mikor Francis Baconról kitűnt, hogy tyukkal-kalácsccsal befolyásoltatta a birói meggyőződését. A minden lehetséges ellenzékek erkölcsőrzésre kiküldött tagjai haza rohantak, hogy kiporoltassák és kivasaltassák a tógáikat, s hiteles metszetekről tükrök előtt tanulták be a rideg Cato beborult arczkifejezését. Valahol csak a holtkéznek milliókban dúslakodó zuchettós vagy aranykulcsos bizományosai vannak, a gyémántgyűrűs fehér kezek összecsapódtak a kegyelmes és eminenciás fejek fölött, s az istentelen radikálizmus és a hagyománytaposó demokrácia homlokára megint csak rásütötték az ő állandó örök bélyegét: a korrupciót.

Nos hát igen. A bourgeois-uralom nem tisztakezü — s egyelőre nyílt kérdésnek hagyom, volt-e valaha uralom tisztakezü. Alig volt bourgeois-regime, amit a korrupció vádjával méltán ne illethettek volna. A Louis-Phillippe regime-jének a jelszava ismeretes: *enrichissez-vous*. Sedánnál a második császárság mocsárgőzei robantak föl. Ausztriában a hetvenharmadiki krach a szédelgő bourgeoisie krachja. A mai francia republika romlottsága ijesztő színben tűnik elé a Panamából. Önök nem is tudják, hogy nálunk is bourgeois-uralom van, s annyira korrump, hogy jelenleg egész Magyarország egy vállalkozó-czég kezében van. Mindezekből nem ragyog ki napfény sem a bourgeois-osztályra, sem a belőle kikerülő kormányférfiakra. Egy kis történeti érzék meg is leli a dolog nyitját. A bourgeoisie, a harmadik rend, uralma előtt az első két rend uralkodott, az, amelyé volt nemcsak a hatalom, hanem a szó legvalódibb értelmében értett ország is. A politikai hatalom birtokosai egyuttal a föld birtokosai is voltak, ami az ipar fejletlensége idejében, s amikor a kereskedelem csak egy-egy városban volt hatalmas és elenyészőn kis osztályunk adott erőt, a vagyont is jelenti. Az első két rend kormányférfiai egyuttal dúsgazdag nagybirtokosok is voltak, nem szorultak arra, hogy nyolczvanezer forinttal megvesztegessék őket. Nem tudom, a kormányférfiúnak természet szerint gazdag embernek kell-e lennie, de bizonyos, hogy ez a két fogalom politikai nagy hivatal és nagy vagyon, vagy legalább is nagy jövedelem, még ama történeti időkben annyira összefüzdődött, hogy egyhamar nem lehet szétválasztani. S mikor aztán a harmadik rend kerül uralomra s a demokrácia diadala esetleg teljesen vagyontalan embereket juttat a legmagasabb hivatalokba, megvan a *titulus sine vitulo* s a kiáltó ellentét a vagyont kívánó rang s a vagyontalan szegény ember között.

Meg vagyok győződve, hogy például a főuri Catók a mai ideális gentlemanek volnának, ha egy krajczár nélkül születnek is a világra. De nem tudom, hogy akkor is a mai fulminanciájukkal szónokolnának-e a korrupció ellen — ilyen könnyen ítélni, s enyhítő körülményeket nem tekintve elítélni csak egy roppant fidei kommisszum magaslatáról lehet. Én bizonyára nem védem a korrupciót, de roppant jól el tudom képzelni például egy vagyontalan nagykövet vagy miniszterelnök helyzetét. Kérdés, lakbérre, reprezentálásra, kocsipénzre kifutja-e az a fizetés, amit például a szegény Olaszország a főembereinek adhat. Pedig éppen egy szegény országban nem is hinnék, mennyien és mily erővel appellálnak a magas rangra jutottak magán-bőkezűségére. S hol vannak még azok az igények, amiket a nagy stíl okvetlen kifejleszt egy nagy egyéniségben; a nagyobb kényelem, amire egy lázas és izgató munkát végező embernek kétszeres szüksége van; a gyermekek, akiket a rangjához méltóan kell nevelni, pénzelní és iskoláztatni. És végezetül az asszony, aki a társaságban képviseli az ura politikai rangját; akinek a háztartása, a toiletteje s az életmódja nem szabad, hogy eltörpüljön azoké a született kiváltságosaké mellett, akikkel egy rangba s egy társaságba hozta őket a nagy-

uri hivatal. Csunya dolog, de én roppantul meg tudom érteni Lina Crispi asszonyt, aki szinte sirva fordul a Banca Románához: a hatalom tönkretett bennünket s én kérem a Madonnát, vegye le a vállunkról ezt a keresztet. ... Vigye el az ördög Cato urat s a korrupciót gyalázó Sallustius urat; nekik könnyű volt Catóknak lenniök, miután mint prokonzulok utolsó csepp vérig kiszípolyoztak egy-egy provinciát, amit direkte az ő togájuk feneketlen zsebe számára foglaltak el.

*

A vagyontalan embernek kisebb a tekintélye és kisebb a befolyása — s egy állam ügyeit éppoly kevésbé szeretik rája bízni, mint ahogy nagy vagyonokról szóló pereket nem igen bíznak vagyontalan ügyvédre. A vagyontalan nagy emberekkel szemben a nemzetek s a fejedelmek hálája rendesen nagy nemzeti ajándékokban szokott megnyilatkozni. Bismarck herczegnek pétervári nagykövet korában csupa keserűség volt az élete a vagyontalansága miatt. A Reich megalapítása után földbirtok-ajándékkal törölték el a külömbiséget az ő nagy rangja s nagy vagyontalansága között. Nemrég járta be a lapokat annak a hire, hogy Hohenlohnak, az új kancellárnak, százezer márka pótlékot utalványozott a német császár. Tudvalévő, hogy fejedelmek magán-chattouille-jából gyakran rendeztetnek a kedves embereik adósságai.

Ezek tények, amik talán ellene szólnak a vagyontalanságnak a kormány széken, de nem szólnak ellene a bourgeoisienak s a polgár-embernek. Baco nem volt bourgeois s mégis megvesztegethető volt. A mi időkben és kerek-e világon nem voltak-e fő- és köznemesek, akik az ő hivataluk befolyásával rendezték a fölbomlott vagyoni egyensúlyukat? Teszem a börzén játszottak, holott amily kevésbé gentlemanlike fogadni olyasmi felől, amit biztosan tudunk, éppoly kevésbé erkölcsös dolog olyan szerencsejátékba fogni, amelynek az esélyeit magam intézem vagy előre tudom. S az ancien régime, azt hiszik, erkölcsösebb volt? Már az alapjában is: van-e erkölcstelenebb dolog, mint amikor a nemzet egyik fele a másik felének ingyen munkájából s kárpótolatlan verejtékéből táplálkozik? Erkölcsös dolog volt-e az adók s a vámok bérbeadása, ami nem is volt egyéb, mint a római prokonzulság modernizálása? Erkölcsös dolog volt-e politikai s hitbéli meggyőződésért vagyonok elkobzása, s erkölcsös dolog volt-e hazaárulásért vagy denuncziáns-szolgálatért ezeket a vagyontokat jutalmul elfogadni? A nagy forradalom előtt nem a Capetek trónjái, nem a királyasszony hálószozájái hatott-e föl a korrupció vádja? A romlott bourgeoisie s a korrumpáló kapitalizmus legalább ad ellenértéket az erkölcsi pusztításaiért: megfizeti az emberhust, megfizeti a vokst, s jótékony alapítványokkal váltja meg a kutyabőrt. De a *ius primae noctis* a robotig s a dézsmáig járt-e valaha valami szolgálatért ellenszolgálat? A bourgeoisie-ban legalább van annyi tisztesség, hogy akármilyen komisz pártokból vagy személyes gyűlöletből, de mégis fölkavarja a maga szemetjét és sztrájkbizottságokkal, Panamákkal és Panaminókkal tisztítja meg a levegőjét, s *l'état c'est*

moi-parfummel nem illatosítja s pásztor-idyllekkel nem biborozza be a pocsolyáját!

Ezek voltak az objektív momentumok; a szubjektívek még sokkal egyszerűbbek. Az egész összeg, amivel a Crispi vagy a felesége neve egybefügg: nyolczvanezer forint. Ez az összeg bizonyára nem áll arányban a Crispi óriási multjával s az ő óriási befolyásával, s egy korrupt intézet, amelynek van mit takargatnia, bizonyára többet szánt volna az ő megve ztegetésére. Erről a nevetéses összegről máris kitűnt, hogy kifizették a Banca Romániának, mert Crispi épp erre az adósságára való hivatkozással nem akarta elfogadni a miniszterelnöki tárczát. A bank könyveiből az is kitűnik, hogy ezeket az összegeket különböző időkben vette föl; egy részét nem is miniszter-korában s egy részét nem is akkor, mikor a bank ügyei és szabadalma felől a kamarában tárgyaltak. A pénz egy részeért váltót is adott fedezetül. A dolog tehát roppant egyszerű. Crispinek pénzre volt szüksége, s egy pénz-intézetet keresett, ahol fölvegyen. S mért menjen zálogházba, akinek szívesen hitelez a nemzeti bank is? A pénzt fölvette, s aki ismerős az adósok-pszichológájával, tudja, hogy az ember nem igen fizet, ha nem sürgetik és nincs fölösleges pénze. Az meg éppen természetes, hogy egy milliókkal dolgozó intézet, melynek különben is érdeke jóbarátságban élni a hatalmasokkal, nem sürgette a Lina s a Francesco Crispi nyolczvanezer forintját. Bizonyos az is, hogy a banknak sem a szabadalmi, sem a büntető-tárgyalásaiban Crispi nem exponálta magát jobban a bank mellett, mint exponálta volna magát a nyolczvanezer forint nélkül, sőt a Banca Romana ellen egy egységes nemzeti bank mellett kardoskodott. Az egész dologból csak az tetszik ki, amit egy félszázad óta tud egész Európa: hogy Francesco Crispi vakmerőségével s elszántságával arányos az ő könnyelműsége is. Könnyelmű, de nem korrupt, s ez az egész história nem tünteti őt fel más és rosszabb színben, mint az egész eddigi élete. A konspiráció sem erkölcsös dolog, az erőszakosság sem eszményi tulajdonság, s a harag és gyűlölet sem angyali jellemvonásos. De forradalmakat nem csinálnak otkolonnyal, s egy államot nem építenek föl keztyűs-kézzel. S az ő ravasz, de kemény feje köré a martirium glóriáját vonja az olyan üldözés, amelyben a vádlók bűnösnek legalább is olyan bűnösök, mint a vádlott, de nem olyan nagyok s nem olyan érdeemesek. Az olyan országokban, mint amilyen Olaszország is: amelyekben maga a törvényhozás elszámolás alá nem tartozó rendelkezési alapot bocsát a miniszterek rendelkezésére; amelyeknek a hadseregeiben külön információs osztályok vannak, ami magyarul spion-osztályt jelent; amelyekben a pénzintézetek igazgató tanácsába pénzügyi dolgokhoz sohasem konyított köz férfiakat választanak, s az ellenzéki szereplés jogot ad vasuti koncessziókra; ahol számszerint biztos, hogy kinek mennyibe került a megválasztatása; ahol mindenki ismeri a coelibatus hiveinek s a polgári házasság elleneseinek balkezi viszonyait; ahol ha a törvényhozásban összeül kormány, kormánypárt és ellenzék,

főnt a publikum s lenn az ujságírók, s mindezek kölcsönösen nem hisznek egy szót sem abból, amit a másik mond, s tudják, hogy ő maga sem hiszi, és tudja, hogy nem hisznek neki, s minden nyilvánosan kimondott és megírt szó mögött in camera caritatis azt keresik, mi érdeke volt vele a mondójának vagy az írójának — az ilyen országban s az ilyen viszonyok közt alig van ember, akit, ha vele szemben valami okból megszüntetik az augur-szembehunyást és a holló-szövetséget, meg ne lehetne buktatni s a vádlottak padjára juttatni ne lehetne. A korruptió vádját a reménytelen ellenzék szokta emelni, bosszúból az ellen, aki a reményeinek útjában áll. A Cátók csak irigyebbek s gonoszabbak, de nem jobbak az áldozataiknál. Jellemző, hogy Giolitti ur erkölcstelen uton jutott az okmányaihoz, s mikor pokoli mosolylyal a Crispi szemébe vágta őket, a tógája zsebében már benne volt a körutazási jegye, amelylyel éjjeli sietséggel vált meg a dicsősége színhelyétől.

Ah, nem védem én Crispit, aki nem szorult a védelemre, s nem ezt az egész romlott világot, amelyen a védelem ugysem változtat. Mindezt a nagy sötétséget háttérül föstöttem egy ragyogó alaknak. Ez a ragyogó alak jelenleg van vagy hatvan éves és foglalkozására nézve lehet, hogy még mindig mosónő.

Igen, ebben az örületes hajszában, mikor a vén rókát semmi tekervényben megfogni nem tudták, az életére vadászó politikai gyűlölet behatolt az odvába, a családi életébe. Egy fekete szemű szép lányt találtak itt, az ősz Crispi gyönyörű lányát, s egy javakorabeli költekező szép asszonyt, Lina Crispit, a Crispi második feleségét. Vannak, akik azt mondják, hogy Lina Crispi, akit Crispi már akkor vett el, mikor a kamara elnöke lett, a vén sziciliánusnak voltaképpen a harmadik felesége. Az első a szegény diáknak a kvártélyos kisasszonya volt, s meghalt még történelem előtti időkben. Mikor a harminczon tul lévő szép Francesco megindult az ő konspiratori körutjára, összeadta magát a mosónéjával, Rosalie Montmasson leányasszonnyal, — a *porkoláb szép leányával*, aki a turini Palazzo Madamában mosott a szép fogolyra. Azok a bizonyos valakik azt állítják, hogy Málta szigetén egy jezsuita-páter össze is adta őket s mikor a hatalomra jutott Crispi elkergette, hogy elvegye a mostani feleségét, bigámiát követett el. Ez a vád nem új, s Crispi már többször ki is bujt alóla. Ám most, mikor a tönkretételén dolgoznak, valamelyik Cató plaidet öltött a tógája fölé, s leutazott abba a városba, ahol Rosalie Montmasson leányasszony éli örömtelen életét, kitudni, mi igaz ebből a máltai dologból... Cato ur meg is találta az őszülő Rosaliet — mint ahogy a szász barátok megtalálták a hattyunyaku Éditet, akit Harold király egykor szeretett...

Csókolta, ölelte, szerette a lányt,
Aztán elhagyta, feledte,
Régen volt, — vagy tizenhat év
Szállt el azóta felette...

A barátok azért keresték föl a hattyunyaku Éditet, hogy a hastingsi csatamező halottjai között találja meg az elesett király holttestét. A szegény asszony ezrek közül

kiismeri a holttestet, arról a három kis sebforradásról, amit egyszer, akkor, régen, ő harapott a vállába egy szerelmes órában... Ez a középkorban volt s a mai világban már azért keresik föl a hattyunyaku Editeket, hogy segítsenek elveszteni az ő hűtelen Haroldjaikat. De az Editek két világtörténeti korszakon által sem változtak; azért a három kis sebforradásért, amit ők haraptak a vállába, megbocsátják még ma is azt a mindig sajgó sebet, amit a hűlen kedves a szivükön ütött s Rosalie Montmasson szó nélkül kidobatta Cato urat tógástul, plaidestül, minde-
nestül... Megdőlnék a birodalmak, megváltoznak az idők s megromlanak az emberek; nincs becsület többé, nincs ábránd és nincs tisztesség; nincsenek hősök, nincsenek lovagok, nincsenek hazafiak; nincsenek birák, nincsenek miniszterek, — de asszonyok még mindig vannak!

Tar Lőrincz.

Violák.

Kihajolva a napos utra,

A violák már nyílnak újra.

Ó milyen édes, bús varázs van

A violáknak illatában!

Miként ha csak szivembe szállna

A tizenöt év aranyálma!

Ó rózsakor, midőn az égbolt

Olyan sugárzó, tiszta, kék volt!

S a falut szinte újra látom

Meleg, nagy, délutáni árnyban.

A kedves kis ház ereszébe

Ott még a régi fecske fészke.

Lombos még a szederfa ága,

Az én nevem van rája vágva.

A zöld pad! Rajta hányszor ültem,

Víg fecskék nyilaltak körültem.

S az udvar, violával tele

Oly édes illatot lehelle!

Zöld udvar, violák körötte,

Legyetek százszor is köszöntve!

Házacska, állj mindig vidáman

Édesen lengő illatárban.

Mosolygó, nyári nap sugára

Hulljon rád, nyájas fénnel, áldva!

S ne legyen, — telnek bár az évek,

Soha üres a fecskefészek!

Szalay Fruzina.

A szegény Király Feri.

Irta: AMBRUS ZOLTÁN.

I.

Az *Arany Bika* kisebbik termében, mely az udvarra nézett, este hat óra felé egymás mellé állították az összes asztalokat, s megterítették ötvenhét személyre. Maga a fiatal Arany Bika rendelkezett ebben a főbenjáró dologban Figyelme kiterjeszkedett a legapróbb részletekre is, s czilindere úgy járt a kezében, mint valami karmesteri pálcza. Végezetül személyesen zárta el a nagy ebédlő ajtaját, a másik ajtóra pedig, amely a folyosóra nyílt, czédulát ragasztott, figyelmeztetésül, hogy itt »Zárt-Körü Társaság« fog összegyülekezni.

Ez a papírlap ugyanoly sorsra jutott, amilyenre a többi intő czédulák: senki se látta meg. S mikor, hét óra tájban, rendre megérkeztek a mindennapos sörözők, a csepű-haju s teli hold ábrázatu tehetséges ifju pinczérnek, aki a szobát őrizte, minduntalan elő kellett ugrania a sötét sarokból, ahol a walesi hercegről álmodozott, hogy kijelentse a helyiséget ostromlók előtt:

— Bocsánat. A terem el van foglalva, negyven éves találkozás miatt.

Az emberiség legnagyobb része olyan jól meg van nevelve, hogy közönségesen megnyugszik mindenben, ami megérthetetlen, és abban is, aminek semmi értelme. A törzsköcs vendégek nagy tömege tehát megelégedett a kissé hézagoss felvilágosítással, s minden további okvetetlenkedés nélkül visszafordult a lépcsőházba, ahonnan aztán bevezették őket a nagy terembe. De akadtak kivételek. A járásbíró például, aki jóban, rosszban, szóval, amikor csak szerét tehette, szeretett egy kicsit hepcziáskodni, nem állhatta meg, hogy föl ne förmedjen:

— Mi a csuda?! Negyven éves találkozás miatt?! Micsoda negyven év? Micsoda találkozás?

A fiatal Gambrinus legkellemesebb mosolygásával felelt:

— Öreg urak, nagyságos uram. Csupa öreg ur.

Ez a fiatal Gambrinus valóságos senyvedő pálma volt. Nem régebben még a Nemzeti Kaszinóban szolgált, s mélységesen megvetette ezt a kisvárost, ahol meg kellett huzódnia. Arisztokratikus érzése sokat szenvedett ebben a levegőben, mely sehogy se felelt meg finomabb szervezetének. Hanem a járásbíró iránt sok szimpátiát érzett. A járásbíró, kivált ha részeg volt, szép borraivalókat adott, s a senyvedő pálma felismerte benne a rokon, uri vért.

Nem is tagadta meg tőle kitüntető bizalmát.

— A szobát, mára és holnapra, a polgármester ur foglalta le. Itt fognak összejönni, ő meg az iskolatársai, akik negyven esztendővel ezelőtt a helybeli gimnáziumban tettek érettségi vizsgálatot.

— Ilyen sokan? Hát még mind megvannak?

— Az öreg urak csak tizenegyen vannak. Hanem úgy egyezkedtek, hogy az ünnepélyen familiástul fognak megjelenni.

— Szépen megszapordtak. Nem is bankett lesz ez akkor, hanem valóságos bál.

— A bankett csak holnap lesz, nagyságos ur. Ma az ismerkedési estét tartják.

— Ugyan, ne beszélj! Most fognak ismerkedni?

— Rég nem láthatták egymást. A polgármester ur az egyetlen, aki helyben lakik. A legtöbben vidékről jöttek. Két család pedig Pestről érkezik a nyolcz órai vonattal. Az egyik pestit bizonyosan ismeri a nagyságos ur. Lovassy Mihály.

— A kuriai bíró?

— Nekem legalább úgy mondták.

— Ezt meg kell tudni, Jankó, bizonyosan. A Lovassy Pál apja itt, minálunk! De hisz ezt ki kell írni az ujságba!

— Én úgy hallottam, nagyságos ur.

A járásbíró visszafordult a nagy terem felé, fellármázta a társaságát, s élve a kedvező alkalommal, elszalavolta a Lovassy Pál költeményeiből mindazokat a strófákat, amelyek megragadtak a fejében. A fiatal Gambrinus pedig tovább álmodozott a walesi herczeg baccarat-estéiről és borraivalóiról.

Volt rá ideje. A pesti vonat késett, a szomszédságból érkező utasok meg éppen csak kilencz óra után kászolódtak be a pályaházból az Arany Bikába. Már fél tíz felé járt, amikor a lefoglalt szobába szállingózni kezdtek a legitim vendégek.

Különös összejövetel volt, annyi bizonyos. Alakok, akik a folyosón gyanusan méregették egymást, oda benn összeültek.

— Te Gerzson Pista vagy!

— Te meg Babarczy Sándor!

— Ez itt a fiam, a menyem, a leányaim.

— Ezek meg a lányom, a vőm, és az unokáim.

A polgármester mindenütt ott volt, s megkönnyítette a bemutatkozást.

— Bodó Jancsi. Nem emlékszel? Együtt ültetek a második pad szélén Kedves leánya. Hm... izé... ő nagysága.

A kúriai bírót, aki ahogy se akarta elereszteni egy hét-nyolcz éves kis leány kezét, mindjárt körülfogták. A gyermek oly gyönyörű volt, hogy egyszerre meghódította az asszony-sereget.

— Milyen szép kis lány! Hogy hívják magát, lelkem?

— Lovassy Zsorzsín.

Egy kicsit ropogtatta az r-et, s úgy nézett keresztül a falusi asszonyokon, mint valami kis dáma. Nagyapja bátran elereszthette volna a kezét. Egy cseppet sem volt megilletődve ebben a nagy és ismeretlen társaságban, csak figyelt, mint mikor az állatkertbe vitték.

A második generáció valamivel hidegebben, de szintén szíves készséggel barátkozott.

— Szalárdy Imre vagyok.

— Ah, a romániai buzáról szóló röpirat szerzője? Nagyon örvendek. Bodó Jenő, főmérnök.

Egy jól táplált ur sietett leülni az első üres székre, s menten bemutatta magát a jobbra ülő hölgynek.

A hölgy elpirult.

— Vidovich Klára... A kis Lovassy Zsorzsín nevelőnője vagyok — tette hozzá, szinte bocsánatot kérve, hogy születni bátorzkodott.

— Nem tesz semmit — vigasztalta az emberséges falusi.

A legjobban egy mosolygós kis öreg ur jubilált, akit senki se ismert a polgármesteren kívül.

— Ugy látszik, mindnyájan együtt vagyunk. Derék, nagyon derék!

— Igazán — szólt a polgármester — az Ur Isten különös kegyelemmel volt hozzánk. Tizenketten tettünk érettségi vizsgálatot, s tizenegyen még ma is megvagyunk, negyven év múlva. Csak a szegény Király Feri hiányzik közülünk.

— Az ám, a szegény Király Feri.

Valaki azt kérdezte:

— Mikor is halt meg szegény Király Feri?

— Bizony annak már harminckét-harminczhárom esztendeje.

— Szegény Király Feri!

Egy gyerek felborította a befőttes tálat, s a figyelem feléje fordult. A kis Lovassy Zsorzsín, aki a nagyapja mellett ült, s nem igen nyult az ételekhez, olyan csodálattal nézett a botrány elkövetőjére, mintha egy fiók sziú-indián produkálta volna magát uri kis személye előtt.

Különben a vacsora meglehetősen csendes volt. A társalgás vontatottan folyt, s a sok kiéhezett ember vagy magamagával vagy a családjával volt elfoglalva. Mindenki törődöttnek érezte magát, a vasut kimerítette az egész társaságot. Alig várták, hogy a vacsora véget érjen, s eltehessék magukat holnapra. Koronkint egy-egy aggódó hang turbálta meg a férfiak halk beszélgetését:

— Jánoska ne egyél sokat! Jánoska, meg ne rontsd a gyomrodat!

A sánta Jánoska, szemrehányóan nézett két nagy fekete szemével a hozzá forduló kövér asszonyságra, Már rég nem evett, s csendesen pihent mankóin, mialatt koravén tekintete hosszasan nyugodott meg egy-egy ősz fejen.

Mindvégig nem történt semmi nevezetes. Nagyobb feltűnést csak egy öreg ur keltett, a ki minduntalan elbóbiskolt s kit az unokái, két hervatag kisasszony, uira meg újra felráztak szenderéből:

— Nagypapa, ne aludjál el!

— Ki az az öreg ur? — kérdezték az asztal másik végén.

— Vidor Gazsi — felelte a másik öreg, a kit senki se, s a ki mindenkit ismert.

— Mért nem hagyják aludni? — érdeklődött a kövér asszonyság.

— A doktorok úgy rendelték, hogy ilyenkor mindig fel kell költeni. Mert könnyen megeshetik, hogy elalszik örökre.

Ezalatt pedig a sokszor tetten ért Vidor Gazsi folyvást azon törte a fejét, hogyan játszhatná ki az unokáit. Addig furfangoskodott, míg végre is sikerült elaludnia. Ugy kellett felvinni a szobájába.

II.

Tizenegy órakor a vendégek már fenn voltak a szobáikban. Csak két öreg ur nem mozdult. Egy szépen fésült, ezüstös haju gavallér, aki előbb a kúriai bírót mellett ült s nagyon keveset beszélt, meg a kis mosolygós lenn a terem másik szélén.

Mikor magukra maradtak, egy pillanatig farkasszemet néztek. A szép öreg ur tekintete teli volt érdeklődéssel; a másik maga volt a rejtelmes mosolygás. Már a pinczerek is kezdtek visszavonulót fujni. Az ezüstös hajú nem álhatta tovább, s átköltözött az ismeretlenhez, a kivel egyedül maradt.

— Te Bodó vagy, ugy-e?

A kis mosolygós felállt s úgy fogadta el a feléje nyújtott kezét.

— Dehogy. Bodó azóta már alszik. Én Galambos György vagyok.

— Galambos? Ha nem veszed rossz néven, megvallom, hogy alig-alig emlékszem a nevedre.

— Elhiszem. Nem sokat érintkeztünk, mert gyűlölünk egymást.

— Ugyan ne beszélj!

— Bizony isten. Sokszor megvertél, kivált az alsó osztályokban. Én gyöngé, nyápicz gyerek voltam, s csak a köpönyegem alatt agyarkodtam reád.

A másik csupa álmélkodás volt.

— Nem tévesztess össze valakivel? Én Udvardy Károly vagyok.

A kis öreg nevetett.

— Tudom.

Sokszor nevetett, de a nevetését kellemetlen volt hallani.

— Nem emlékszel rám? — folytatta aztán mosolyogva. Nagyon gyűlöltelek s megesküdtem, hogy később, meglett koromban, boszut fogok rajtad állani. De az idő mulik, az élet nem tréfál velünk s az ember elfelejti az efféle bolondságokat.

— Az ám — szólt a másik — az idő alaposan megváltoztatja az embert.

— De még mennyire! — nevetett a vidám kis öreg. — Átjössz a kávéházba?

— Epp azt akartam mondani, hogy költözzünk át. Ugy látszik, csak mi ketten vagyunk itt agglegények.

A kis öreg nem felelt se igennel, se nemmel.

— Hehehe. A többiek szépen elszaporodtak.

Átmentek a kávéházba s ha egy kicsit későn is, el kezdtek barátkozni. A kis mosolygós bort hozatott; a szép öreg pedig oly lassan szürcsölgette a teáját, mintha soha se akarna lefeküdni.

— Csak éjszaka ne volna! — szólt. — Ugy irigylem azokat, akik ilyenkor aludni tudnak! Van már husz éve, hogy nem hunytam le a szemem hajnali világosság előtt. S akkor is, az egész nem annyira álom, mint inkább nyomorúság. Tudod-e, mi az, mikor az ember oly bágyadt, mintha félig agyonverték volna s álom még sem jön a szemére?! Elolvasunk hatezerig; már-már azt hisszük, hogy lassan elálmosodunk, midőn egyszerre felriadunk s vége; tessék a dolgot elülről kezdeni. S az ember egy nap százszor kívánja meg a halált. Tudsz-e aludni, öreg?

— Engem elaltat ez — felelt a másik, rámutatva a boros üvegére.

— Én, azt hiszem, meghalnék két-három pohár bortól. Különb en egészen egészséges vagyok s elég jól érzem magam. Csak a neveket, az arcokat, meg a számokat felejem el.

— Mit szólsz hozzá — kérdezte a másik — hogy ilyen jó erőben értük el a találkozó napját?! Tizenegyen! Valóságos csoda.

Aztán a régmultról kezdtek beszélgetni, meg a szegény Király Feriről, aki nem érte meg a találkozó napját.

A szegény Király Feri már több mint harmincz esztendő óta szép csendesen feküdt a kerepesi temetőben, hanem azért mindaketten emlékeztek reá. Ő volt az osztály lelke, az iskolai csinyek nagymestere. Mindnyájan szerették s maguk közt csak a »kacziká«-nak hívták. Szép, erős gyerek volt, egy fejjel nagyobb mindnyájoknál, aki örök vidámságával s kedvességével imponált a tanároknak is. A metánál, a kirándulások alkalmával s ha szívhöz szóló beszédekkel kellett intézni a szigorubb professzorokhoz, ő volt a fővezér, az ünnepély-rendező s az alkalmi szónok. Ő volt, aki, ha az osztály »nem volt elkészülve«, egy kis rögtönzött füsttel, vagy gyufabúzzal megmentette a köz-becsületet, ő volt a fiuk közt az igazságosztó s ő volt a komikus tanárok réme, a kópéságok fő-főrendezője. Az összes iskolai zsiványságok, a melyekre a két öreg ur emlékezett, kivétel nélkül a Király Feri leleményes fejéből kerültek ki. Mindig ilyeneken járt az esze s ehhez képest a változatosság sem hiányzott a repertoire-jából. De volt egy kedves eszköze, melyhez különösen ragaszkodott: a macskák. Az ötletek fáradhatatlanul kergetőztek a fejében, de mégis legjobban szeretett macskákkal dolgozni. Macskát dugni a katedra alá, macskát dugni a kandalló mögé, macskákat kergetni a padok közt, macska-nyávogással rontani el a legünnepesebb jelenetek hatását: ezek voltak műsorának legkedveltebb piécei. Annyi macskát használt el, mint más ember inget s egy egész menaszériát koboztak el tőle az idők folyamán; de azért soha se fogyott ki belőlük. Néha

persze igen csinos botrányok kerekedtek ezekből a macskakoncertekből, de a kópé visszaélt vele, hogy senki se tudott rá komolyan haragudni.

Szegény Király Feri! Az érettségi után szétváltak az utjaik, de azután is sokat hallottak róla. Király Ferinek meglehetősen kalandos élete volt. Egy kicsit bejárta az egész világot, egy kicsit elverte a vagyonát s aztán ő lett Magyarország legvidámabb szolgabírója. Akárhová ment, mindenütt ugyanolyan népszerűségnek örvendett, a milyennek az iskolában; s mint diák-évei idején a macskák, felnőtt korában is volt egy kedves játékszere: az asszonyok. Egy kicsit nagy bolondságokat csinált miattuk; egy kicsit hamarosan hagyogatta el őket, de ebből a játékszerből sem fogyott ki soha. Egyszer aztán, valamelyik decemberi éjjel, egy szál frakkban talált hazamenni, Isten tudja honnan: egyet gondolt s három nap múlva meghalt.

Szegény Király Feri!

— Ilyen az élet! — szólt a mosolygó kis öreg. — Ő, az erős, a hatalmas, meghalt huszonnyolcz éves korában, én pedig, a nyápicz, a kibe mindig csak háltni járt a lélek, most is itt vagyok.

Az ezüstös hajú ur vizet és ostyát hozatott, bevett egy porció bróm-kálit, s tovább beszéltette a másikat. Szóba kerültek a régi professzorok, a többi iskolatárs. akik odafenn alusznak, csak maga-magáról nem beszélt a kis öreg soha.

— Milyen jó neked — szólt az ősz gavallér — hogy így mindenre emlékezel. Én már alig emlékszem valamire; a nevekre, a számokra, meg az arcokra egy cseppet se. Mintha mindig ilyen vén legény lettem volna, s mintha öröktől fogva a Molnár-utcában laknám. Pedig mulatságos lehet mindenre emlékezni.

— Az ám, nagyon mulatságos — hehehézett a másik.

Ekkor már a negyedik üveg bort kóstolgatta. Az arca fényleni kezdett az alkoholtól, s szüntelen nevetett.

Az ezüstös hajú, tiszta öreg kezdte kiállhatatlannak találni ezt a nagy vidámságot. A kávéház kiürült: jóformán csak ketten maradtak.

— Mondjunk egymásnak jó éjszakát, barátom. Azt remélem, hogy a bróm-káli hatni fog s egy pár órára el fogok aludni.

— Én még maradok — makacskodott a másik. — Még van egy kis borom.

Kezet fogtak, és csakugyan maradt. Az ezüstös hajú fölment a szobájába, s ismét viaskodni kezdett a láthatatlan ellenséggel, mely nem hagyta aludni. Oly soká jött a reggel!

Másnap legelőbb is a polgármesterrel találkozott, s megkérdte tőle:

— Te, kicsoda, micsoda ez a mi Galambos barátunk? Egy cseppet sem emlékszem rá. Ugy látszik, nagyon jokózus ember.

— Jokózus? Nem gondolnám. Igen kevésbé ismerem, de azt tudom, hogy a fia agyonlőtte magát; katonatiszt volt s belenyult az ezred pénztárába. A lányának meg valami szerelmi regénye lehetett; harmadéve fogták ki a Tizából. Ő róla, magáról, azt beszélték, hogy a delirium tremens környékezi; nem tudom, mi igaz belőle. Szerettem volna, ha nem jön el közénk, de hát meg kellett híni őt is.

— Ugy?!

Az ezüstös hajúnak még most is a fülében csengett az a különös nevetés.

»Én pedig, a nyápicz, akibe mindig csak háltni járt a lélek, most is itt vagyok!...«

S még örülni tudott rajta, a nyomorult, hogy az oroszán meghalt, és ő megmaradt!

III.

Délben meglátogatták a gimnáziumot, ahonnan negyven esztendővel ezelőtt szerteszéledtek. Az igazgató lendületes beszéddel üdvözölte őket, majd a diákokhoz fordult, s alkalmi szónoklatot intézett hozzájuk, melynek értelme körülbelül az volt, hogy, ha jól viselik magukat, ők is úgy meg fognak öregedni, mint ezek a szemenszedett vén legények.

Aztán e szép nap örök emlékére, beirták a nevöket az iskola vendégkönyvébe, és vissza-kocsikáztak bankettezni.

A bankettet a nagy teremben kellett megtartani, mert a lakomán a közélet is képviselve volt néhány helyi nevezetességgel. Az asztalfőn az ünnepeltek foglaltak helyet, lejjebb a meghívottak és a második generáció. A gyerekek számára, a kik még rosszabbul érezték magukat, mint a nagyok, az udvari ebédlőben terítették két asztalt.

A kisvárosi vendéglő szegényes, füstös ablakai elfogták a bágyadt napsugarakat, s a homályos, rosszszul szellőztetett ebédlő mindenkit elkedvetlenített. A levest olyan csöndben kanalazták, aminőt csak a siketnémák ünnepélyein élvezhetni. A tányérváltás után végre megindult az a bátortalan, s rövid lélekzetű társalgás, mely a hivatalos ebédek kiváltsága. Az öregek szerettek volna otthon lenni.

De végre is beleizeledtek egy kis köteles kedélyességbe. Sajnálkoztak a szegény Király Ferin s elmondták róla az illedelmesebb anekdotákat. Aztán a régi tanárookra került a sor, majd megint visszatértek a szegény Király Ferire. Végre is belátták, hogy nincsen egymásnak mit mondaniok. Az öreg Lovassy Mihály, ha egy sereg dahomey-i között ül, nem érezhette volna magát idegenebbül, mint régi czimborái között. Pedig ő volt az, akivel a társaság a legtöbbet foglalkozott.

Ezt észrevehette a polgármester toast-jából is. A hivatalos köszöntők után mindjárt az ő befolyásos személyére került a sor. A polgármester, akinek politikai ambíciói voltak, nem túrtóztethette figyelmességét a miniszterek barátja iránt.

Falusiasan kezdte. Megemlékezett köszöntőjében mindnyájunk dicsőségéről, a korán elhunyt koszorus költőről, s kis árvájáról, akire az egész ország megindultan tekint, s miután kellőképen elgyászolta a csapást, mely az egész nemzetet érte, tért rá a dicső név ama viselőjére, akitől a koszorus költő a zseniálitást, a kis árva pedig angyali szívét örökölte. De a toastban előfordult minden, ami ragyog, ami zeng, és ami virágzik, s a beszéd hatott; a jég meg volt törve.

Csak Lovassyt hagyta a szónoklat hidegen. Sokkal többbe került neki a fia dicsősége, semhogy még érzéke maradt volna a stil-virágok iránt. Aztán meg mit emlegeti ez a vén kapaszkodó az ő édes, drága kis unokáját?!

Nagyon rosszul érezte magát, hogy a kis lány kezét nem tarthatta a magáéban. Ugy hozzászokott, hogy egész nap mellette legyen! S ugy féltette!

Alig várta már, hogy átmeheessen hozzá. De előbb még micsoda robot! A toasztot meg kellett köszönnie, egy pár szót is kellett váltania ezekkel az emberekkel, akiket nem látott negyven év óta. Vidor Gázsit kivéve, aki felhasználta az alkalmat, hogy távol ült hervadó teintű unokáitól s boldogan bóbiskolt, mindnyájan körülfogták. Meg kellett hallgatnia halk, bizalmas közléseiket. Az egyik ajánló-levelet szeretett volna valamelyik miniszterhez, a másiknak a fia valami csunya dologba keveredett, a harmadikat már licitálja a bank.

— Istenem, milyen szegény ördögök ezek az én iskolatársaim!

S hogy irigyelték, a szegény ördögök, őt, a gazdagot, a fényes nevűt, a befolyásost! Megbánta, hogy eljött.

IV.

Végre megszabadult.

... Odaát, a kisebbik teremben, már rég megebédelték. Vidovich Klára kisasszony az udvari ablak mellett, egy karosszékből ült s el volt temetkezve angol regényébe. Már ott tartott, ahol Sir Macdonald fagyos nyugalmaival s a vívásban, evezésben, galamblovásban, sulydobásban és labdázásban való remekléseivel lenyűgözi a kevély Miss Florentinet, hogy aztán bevallja neki titkolt szerelmét; következésképp nem hallott s nem látott.

Zsorzsín ezalatt a terem egyik sarkában ült, vele egykoru és nagyobbacska apró falusiak között. Egyedül ő beszélt, a többiek hallgatták:

— ... Tudják maguk, ahol mi lakunk, ott van az Aranyország. Mikor én este lefekszem, csak annyit mondom, hogy: »Gyertek, gyertek, kis alattvalóim«, és fent megnyílik a plafond, rózsaszínű köd száll le, aztán mintha hó hullana onnan felülről. De az nem hó, hanem apró tündérek, akik mind, mind fehérbe vannak öltözve, és szárnyuk van, mint a madaraknak. Ezek a tündérek leszállnak érettem felülről, feltesznek egy kis fehér kocsira, a kis kocsiba négy hattyu van befogva, aztán gyi, elhajtatnak velem az Aranyországba, mert én vagyok az ő királynőjük. Ott aztán játszanak velem, azt játszanak, amit én akarok, és nekem olyan szép játékaik vannak odafenn, amilyet maguk nem láttak soha...

Az arczocskája égett, s nefelejcs-szemei ragyogtak. A kisebb gyerekek szájtátva hallgatták, a nagyobbak irigységgel, kétséggel és egy kis félelemmel. A szánta Jánoska, mankóin előre hajolva, csodálattal nézte ezt a csodás tüneményt, akiről eddig még nem beszéltek mesék könyvei... Egész árva, magára hagyott lelke bent ült kidülledt, nagy fekete szemeiben.

— ... Tudják, van nekem ott egy kis kertem, de nem olyan virágok vannak benne, mint falun, hanem olyan virágok, hogy mindegyikben egy iczi-piczi kis csillog világít. És ha én azt mondom a törpémnek: »Törpém, édes jó törpém, szedjete nekem virágot!« — akkor az én fehér szakállu, fehér ruhájú, engedelmes, jó kis törpém szaladnak, szaladnak, némelyik úgy szalad, hogy a kis fehér süvegét is elejti, de a pirinyó tündérek még gyorsabbak, mert a tündérek csak szállnak, szállnak, s abban a szempillantásban...

— Zsorzsín!

Zsorzsín felugrott s oda futott a nagyapjához.

— Nagyapa, édes kis nagypapám, ne haragudjál!

Nem, nem haragudott. Megsimogatta az arczocskáját, megcsókolta s aztán fölvitte a lakásukba. De mikor egyedül maradtak, leültette a térdére, és így szólt hozzá:

— Mit igértél nekem?

Zsorzsín nem felelt.

— Vagy igaz az, amit beszéltél?

Zsorzsín hallgatott.

— Az én kis Zsorzsínom! — szólt nagyapja halk szörnyűködéssel.

De ez már sok volt. Zsorzsín zokogva borult nagyapja keblére.

— Nagypapa, kedves nagypapa! Ne haragudjál! Nem leszek többet rossz! Csak azt fogom elmondani, amit szabad!

* * *

Másnap reggel az öreg urak Te Deum-ra gyűlekeztek össze a nagy templomban, hogy övéikkel egyetemben hálát adjanak az egek urának a végtelen kegye-

lemért, melylyel életben tartotta majdnem mindnyájukat, s tizenkettő közül tizenegynek megérnie engedte ezt a szép napot.

A hálaadó isteni tiszteletet egy kis baleset zavarta meg. A *Sursum corda*-nál Zsorzsín elájult, ami az első perczben nagy ijedséget okozott. De Lovassy megnyugtatta a körülötte rémüldöző asszonyokat:

— Nincs baj. Mindjárt magához fog térni.

S az esetnek csakugyan nem lett súlyosabb következése. A kis lány délután már annyira jobban volt, hogy vasutra ülhettek vele.

Babarczyék, akik ugyanakkor utaztak el, csak a pályaházban bucsuztak el Lovassytól.

— Milyen szép nap volt! — szolt Babarczy, még egyszer megszorongatva a bíró kezét.

— De örökre sajnálni fogom, hogy ezt a szép napot a szegény Király Feri nem érhetette meg.

A szegény Király Feri pedig békén feküdt a kerepesi temetőben, és egy cseppet sem törődött vele, hogy Babarczy sajnálkozik rajta.

Joujou kisasszony.

Érzékeny jelenet.

Irta: HELTAI JENŐ.

SZEMÉLYEK:

Pierrot.

Joujou kisasszony.

Történik: *Joujou kisasszonynál.*

Pierrot (magában):

A bácsikáim s néhány tisztelőim,
Kik tyúkokat tenyésztének falun,
Megütközének homlokom redőin
És azt zokogták: »Botrány, skandalum!
Szememre hányták sok száz régi vétkem,
Hogy az az élet léha, ostoba,
Hogy népszerűtlen vagyok a vidéken
S a parlamentbe nem jutok soha.
S egyértelemmel őt, csak őt okozzák,
Ki fogva tartja szívem-lelkemet...
Joujou kisasszony, eljöttem tehozzád,
Hiszen tenéked szól az üzenet.
Hát még ha tudnák, amit én,
Hogy én vagyok e sártekén
Szegény, csalódott, bús szívemmel
A legboldogtalanabb ember,
Kért nem élnek és nem halnak,
Kit kinevetnek s egyre csalnak,
Ki mindig egy leányért élt és
Akit halálra mart a féltés,
Óh észrevettem tegnap este
E ház elé kiállva lesbe,
Joujou kisasszonyt egy fogatban...
Már-már kiszáll, de visszapattan,
Amikor engem észrevesz,
Nem szomorú egy téma ez?
A kocsiban még kívülről
Egy égő Henry Clay üle
S a Henry Clayhoz, — titkolnom mihaszna! —
Egy elegáns ur volt hozzáragasztva.
Ilyet hűségem meg nem érdemel,
Már ezt kisasszony nem felejttem el,
Jó, hát szakítunk, bár szívem fájdalma nagy...
De ime jó... bátorság el ne hagyj!

Joujou kisasszony (belép és Pierrot nyakába borul):

Édes Pierrot, csakhogy láthatom!
Két napja már nincs éjjem, nappalom,
Két napja már, hogy ott nem láttam önt,
Hogy értsem ezt a rengeteg közönyt?
Hisz azelőtt nem volt egy percze sem,
Amelyben azt nem mondta: »Édesem!«
Hisz azelőtt nem volt oly pillanat,
Amelyben nem csókolta ajkamat,
Hisz azelőtt nyugalma sohse volt,
Mig szenvedélylyel által nem karolt
S ha átkarolt... akkor meg éppen
Nagy volt a nyugalanság a szívemben.
Hogy csókom önt többé nem hozza lázba:
Ezt hű szerelmem mire magyarázza?

Pierrot (keserűen):

Halljátok ezt ti, jóságos egék?
Hogy ő még hű szerelmet emleget!

Joujou kisasszony (gyöngéden):

Édes barátom, mondja, mi baja?

Pierrot:

El, el ölemből hűtlen vipera!
Hát azt hiszi, hogy vak vagyok s süket?
Hogy nem láttam ölelkezésüket?
Hogy nem tudom, hogy megcsal egyre-másra
És hogy szívének minden dobbanása
Oly hazug, álnok, kitanult dolog,
Melytől az ember szíve háborog,
Agya pedig elbambul módfelett,
Mert önt szeretni tiszta örület!

Joujou kisasszony:

Édes Pierrot, én nem értem önt,
Ön minden eszmét frázisokba önt.
Mondja ki nyiltan, hogy mi bántja!...
Talán egy másik szőke lányka,
— Maga sem tudta, hogy mikép —
De elkezelte a szívét?
S ön most velem szakítani akar?
Jól sejtem úgy-e, mondja hát hamar!

Pierrot:

Jól sejtí, úgy van! Többé nem titok,
Édes kisasszony, jobb ha szakítok.
Sokat remél a haza tőlem
És ebben akadály a nőnem.
Igy egyelőre arra kérem,
Hogy adja vissza karriérem.
S bár edesebb a szerelem,
Ön is szakítson énvelem.
Igy legalább misem zavarja,
Érvényre jut a jó barát szívarja
És fogatából akkor száll ki,
Amikor megláthatja bárki.

Joujou kisasszony (magában):

Ez is meglátott! Mit mondjak neki?
Akármit mondjak, el nem hiheti...

Pierrot:

Meri tagadni, hogy ez így esett?

Joujou kisasszony:

Ennél mi sem volt természetesebb.
Az óra már későre járt
S a hó, a szél bizony megárt
Egy ily parányi gyöngye lánynak.

Ha véletlenül meg se szánnak
És nem ültetnek kocsi-
Csak ez lett vón öreg hiba!
Szerencse, hogy unokabátyám
Észrevett a sikamlós járdán,
S megmenekültem, fogatába szállva
S jó tetteért im, lássa ez a hála!

Pierrot :

Talán meg is köszönjem még neki,
Hogy ott magát vigan ölelgeti
A kocsikázás ürügye alatt?

Joujou kisasszony :

No látja, ez szerencsés gondolat!

Pierrot :

Ugy úgy, csak gúnyolódjék még velem,
Hát azt hiszi, hogy az a szerelem,
Amelylyel eddig rajongtam iránta,
Az ily csalódást semmikép se bánja?
Hiába voltam pillanatra boldog,
Nagy, nagy szerelmem rögtön szertefoszlott,
Hogy két szememből könyeket fakasszon...
Miért is csalt meg, édes, szép kisasszony?

Joujou kisasszony :

Ön tragikusan fogja föl a dolgot,
Nem én csaltam meg, csakis ön csalódott.

Pierrot :

Hát úgy vagy így, mindegy most már nekem,
Hogy kinevessen, el nem tűrhetem.
S habár maholnap sirba visz a bánat
S magába foglal sirom szürke gödre —
Ezennel bucsut mondok ám magának,
Adieu, Joujou kisasszony, mindörökre!

Joujou kisasszony :

Csak nem búcsuzik komolyan?

Pierrot :

De igenis. Szerelmem, mint olyan
E nagy csalódás terhével beszűnt.
Adieu kisasszony, a nagy ég velünk!

Joujou kisasszony :

Jól van Pierrot, nem tartóztatom.
Ön így akarta. Jó, hát így legyen.
Ön megvetette hő imádatom
És eltaszított engem hidegen.
Megtudja majd, ha többé nem segíthet,
Hogy hű szívemben mily kincset veszített,
Lesz még idő, hogy könyörög, sóhajt,
Hogy hű szerelmem visszasírja majd,
De én, de én nem térek soha vissza
És csókos ajkam mézét más sem issza,
Mert meghalok a sirba téroró téllel...
Oh Pierrot miért is feledél el?

Pierrot :

Én nem feledtem el s nem is fogom...
És lázban égő, izzó homlokom
S ketyegő szívem legyen a tanuja,
Hogy szeretem még, hogy szeretem újra.
De urrá kell, hogy légyek szívemen,
Le kell e vad hóbertot küzdenem.
Szeresse bár, vagy ne szeresse senki,
A Henry Clayt el nem tudom feledni!

Joujou kisasszony :

Menjen tehát, menjen tehát barátom,
Nyáregji álom volt szerelme, látom.

Az égen új csillag van felkelőben
S ön így szeretne szabadúlni tőlem.
Ismerjük ezt, a módszer sikeres...
S vigasztalódjék, nem halok meg én
Joujou kisasszony szintén mást keres
S békén megoldódik e bús regény.
Adieu barátom, isten önnel!

Pierrot :

S ön ily... ily hallatlan közönynyel
Tudna velem szakítani?

Joujou kisasszony :

Miért ne? Köt még önhöz valami?
Ön szívtelen volt s neveletlen
Én korrekt és előkelő.
Nem férhetünk mi össze ketten,
Természetünk oly elűtő!

Pierrot :

De édesem... hát komolyan beszél?

Joujou kisasszony :

De mennyire. Az észak és a dél
Két sarka nincs egymástól távolabb,
Mint szívemtől a pajkos gondolat.
Menjen Pierrot, isten áldja meg!

Pierrot (magában) :

Én nem tudom, de szívem megremeg,
Ha arra gondolok, hogy elveszithetem.

Joujou kisasszony :

Várnak reám. Ajánlom magamat.

Pierrot :

Nem, nem; így távoznia nem szabad,
Szenteljen édes egy percet nekem.
Belátom, hogy önnek volt igaza,
Hogy ön gyalog nem jöhetett haza,
És jól teszi, ha kocsi- időzik
A Henry Clay magától értetődik...
Szóval, számár valék, mindent belátok,
Mindent belátok s mindent megbocsátok!

Joujou kisasszony (kaczagva) :

Ön megbocsát? Ez érdekes valóban!
Ha megbocsátani való van,
Csak én bocsáthatnék meg önnek,
Mert sértegetett, gyanúsított,
Okosabb, hogyha térdre görnyed
És tőlem ön kér bűnbocsánatot!

Pierrot (magában) :

A lét kérdése: kérjek-e, ne kérjek?
Közös sorsunk ez szeretők és férjek!

Joujou kisasszony :

Nos, édesem, hát min gondolkozik még?
Ha azt akarja, hogy szeressem ismét,
Szépen borúljon térdre s vétkei-
Vallja be szépen s bánja is meg itt.

Pierrot (sóhajtván térdreborul) :

Im, lássa édes, leborúltam térdre,
Nagyot hibáztam, óh bocsánat érte!

Joujou kisasszony (megöleli) :

No látod, ez más. Jó barátom,
Nagy bűneid im megbocsátom.
No csókolj meg, a pillanat halad,
Hisz megbocsátom, hogy megcsaltalak!

— Függöny. —

Krónika II.

A pálya.

— december 21.

A bécsi Jockey-Club legutóbbi ülésén egy fölvételezt folyamodó urat, Wahrmann Rikárdot, nem fogadott be a tagjai közé.

Ez a dolog, mihelyt elolvastam az ujságban, szeget ütött a fejembe és első dolgom volt konfiskálni fiam összes falovait.

A veszedelmes ösztönök korai elfojtása kötelessége a bölcs apának.

Az én Árpádomon igen korán mutatkozott a sport ösztön. Alig volt négyesztendő, ménest alapított kemény-papiros-lovacskákból. Életének ötödik karácsonyán kerekas paripát kapott a nagybátyjától s azóta a tüzes mén gördülő patái sok szomorú nyomot hagytak három szobánk gondosan viaszolt padlóján.

A mama és a szobaleány ennek következtében többször kijelentette abbeli véleményét, hogy gazember volt, aki a karikás paripákat föltaálta.

Én e véleményt nem helyeselhettem, mert annak idején nekem is volt kerekas paripám s ha megkérdezték: mi akarok lenni, azt feleltem: sportsman.

Mire apám mindig azt mondotta:

— Fiam, az az egy nem lehetsz. Lehet belőled püspök, tenorista, fotográfus, sőt még király is a Magyar László országában; de sportsman nem, mert ahhoz sok mindenféle mellékes dolgon kívül szükséges apai-anyai ágról legalább is nyolcz nemes ő. Telivér lóhoz telivér ember kell. Erre a pályára tehát nem léphetsz, Álmos fiam, mert te nem vagy telivér ember.

Valóban nem is lettem sportsman. A demokrácia ereje azonban sok régi gátat rontott le azóta; egyebek között a sport terén is már csak a lónak szükséges okvetetlenül telivérnek lennie. Ime, milyen jeles sportsman lett a derék Frohnerből, aki kelter-korában még csak maga futott, művészettel egyensúlyozván a söröspoharakat, és „tally ho!” helyett csak azt kiabálta: „gleich, pitt schen!”

Nekem a dolgok ez új rendje nagy elégtételül szolgált. Csak az bántott, hogy korán születtem. Ime, ha óvatos vagyok és huszonötszötendőt kések, ma már én is sportsman lehetnék. Hiába, *on revient toujours*... És megvallom, örültem, hogy régi vágyam, a darwinisztikus törvény révén, vigan dolgozik az én Árpád fiam zsenge kebelében is.

Teringette, mikor a gyerek letette az érettségit, miért ne léphetne csakugyan a sportsmani pályára, ha kedve tartja és ha van pénze hozzá? (Ez az utóbbi is kizárólag az ő dolga)

A sportsmanság kétség nélkül igen becsületes módja a kenyérkeresetnek. Ám végezze az én Árpádom a hozzá szükséges studiumokat alaposan, aztán alapítson ménest, nyisson versenytállót, futtasson és keresztülesvén a patvarián, vétesse föl magát a Jockey-Clubba.

Akkor én nyugodtan mondhatom: »Uram, bocsásd el immár a te öreg szolgádat.« Fiam kész ember, komoly pályán áll s Isten segítségével boldogulhat.

Én ugyanis úgy fogtam föl a dolgot, hogy a Jockey-Club a sportsmannek az, ami a fiskálisnak az ügyvédi kamara. Emberséggel kiszolgálván bojtáreszten-dőt, belép az igen tiszteletreméltó czéhbe s tovább munkálkodik, míg a Gondviselés ki nem szólítja a földi életből.

A Wahrmann Rikárd esetéből döbbenve látom, hogy felfogásom helytelen volt. A legszorgalmasabb, legkésőbb sportsmant is fenyegeti az eshetőség, hogy nem fogadják be a Jockey-Clubba.

Mire való akkor a sok jeles ügyekezeti, a buzgó tanulmányok, a kifogástalan szakismeret, ha az ember fiát épp oda nem eresztik be, ahova egész pályáján törekedett!

Mi sors vár a fiatal prókátorra, ha az ügyvédi kamara nem veszi föl tagjai közé? Hogy, miként gyakorolhat a boldogtalan, mikor eleve szilencium alá helyezték?

No hát amíg én élek, nem lesz az Árpád fiamból sportsman. Sőt valahányszor lovat emlit a jelenlétemben, eltiltom az almásrétesét.

*

Az Árpád ügye ezzel be van fejezve és nem is beszélek róla többé. De a Jockey-Club kérdése, megval-lom, fölöttébb izgatja a kíváncsiságomat.

Mi is voltaképp az a Jockey-Club?

Bizonyisten, nem tudom, ha nem az a lófuttatók kamarája, amelynek én gondoltam.

Szinte lehetetlen, hogy holmi mágnáskaszinó volna, ahova az üres czimerpajzsú pályatársakat nem eresztik be s ahol még mindig a »telivér ló, telivér ember« törvénye áll. Ez a törvény rég hatályon kívül helyezett. Bizonyosság a boldogult öreg Frohner, aki, mikor verseny előtt megszólalt a csengő, néha megfedkezett magáról exczellenciás és méltóságos jóbarátai között s régi hivatásának buzgóságával reagált az ismerős hangra: „mmoment!”

Ismétlem, a lófuttatás ma már minden jóra való ember előtt nyitott kenyérkereset, ősiségi próbákat nem kívánnak adeptusaitól; tehát alkotó és intéző legfőbb fóruma, a Jockey-Club nem lehet exkluzív főúri kör.

Aminek döntő bizonyossága az is, hogy Wahrmann Rikárd jogosultnak ítélte magát a belé való lépésre.

Józanészű, a viszonyokkal ismerős és jóízű emberrel valóban képtelenség föltenni, hogy olyan társaságba kíváncsozzék, ahol az ajtó nincsen tárva előtte. „Il faut qu'une porte soit ouverte ou fermée.” Félig nyitott ajtó előtt reménykedni: vajjon kinyílik-e annyira, hogy a beférés fizikai lehetősége előálljon: ezt okos férfiú nem cselekszi, mert az a malheur érheti, hogy csakugyan bejut s akkor a félig szívesen látott vendég gyűlöletes és kómikus helyzetébe kerül. E helyzet kómikuma akkora, hogy még a club inasai sem zárkoznak el előle s vala-

hányszor kiszolgálják a nagyságos urat, mosolyognak odábbmentőkben.

Okos férfiú, mondom, nem szerez magának ilyen kellemetlenséget; de legkevésbé az olyan okos férfiú, aki egyszersmind jó emlékező tehetségű, tehát büszke az ő egyetlen ősére, az édesapjára; és ennek az édesapának nem czáfolja meg az egész életét azzal, hogy különösen szerencsésnek és kitüntetettnek érezze magát, ha egy asztalhoz telepednek vele azok a tiszteletreméltó főúri gavalérok, kiknek fölösleges existenciáját az öreg Wahrmann Mór mindig souverain szójátékokkal viccelte.

*

Imponált nekem az a zsidó patricius. Mindig csak messziről láttam őt és munkálkodását. Azt hiszem, csak igen kevesen szerették e világon; de akik szerették, nagyon szerethették. Ami engemet illet: én haragudtam rá. Haragudtam azért, mert akaratom ellenére tiszteletre kényszerített maga iránt. Bosszantott a látása is. Az igen gazdag emberek ama rendíthetetlen nyugalma, amaz egyszerű otthonossága, melyet csak amerikai milliomosokban láttam; a fenomenálisan okos elme csöndes világcsufolása és kevély erőtudata, — felharagította bennem az idegent, a szegényt, az élehetlent. Mohó kívánság gyötört látnom, meglepnem ezt az embert, mikor ő is nyughatatlan, gyöngé és rövideszű, mint mi többiek. De tudtam, hogy azt nem láthatom meg se én, se más, soha. S ebből keletkezett az én kénytelen-kelletlen respektusom. A hangversenytermekben, unalmas Brahms-quartettek alatt, sokat, néha órákig foglalkoztam vele. Kerek kopasz feje («az egyetlen magyar koponya») hozzám világított az első sorból. És én lassankint nevet adtam annak, ami bennem eleinte csak homályosan rémlett. Ez az ember az igazság, a becsület és a munka deterministája. Igen, becsületes és munkás, mert nem lehet más, mert annak kell lennie; s mert az igazság, a becsületesség és a munka az erő, a gazdagság: ő erős, ő gazdag, valóságos matematikai törvények szerint.

Tiszteltem, tiszteltem őt.

Jaákh.

Amint két egyenlő orr, úgy két egyenlő szerelem sincs a világon.

*

»Boldog szerelem« paradox mondás: a szerelem, néhány túlboldog pillanatát kivéve, mindig szenvedés.

*

A szerelem istene nem az a pajzán gyermek. Csúpasznak, vadnak, érzékinek teremtette a természet, de valami jótékony tündér rádobta az ábrándos, ideális tisztelet palástját.

*

Az orrunkon senki sem akar változtatni, hanem a gondolkodásunkon, a világnézetünkön, a jellemünkön igen.

*

A jó próza rendesen rossz versekkel kezdődik.

Galeotto.

Szerkesztői üzenet.

*A nyulaprólék capri-sauce-szal,
A habos Kugler-sütemény,
Felér a legdicsőbb eposzszal
S szebb százszor mint egy költemény.
Manapság, sajnos, a poézis
Ott van a konyha-asztalon,
Azért ajánlom önnek én is:
Ne írjon verset, asszonyom.*

*Nem ritmikusabb Goethe verse,
Mint ön, amikor mosolyog
És csókjánál, becsületemre
Szebb páros rímet nem tudok.
Ön maga is egy kész poéma —
Remélem, nem veszi zokon,
Ha mégis önnek szól e téma:
Ne írjon verset, asszonyom.*

*Hogy milyen szép a kézi munka:
Sok mindent tudnék mondani,
Vagy megvetendők-e korunkba'
A toilette száz gondjai?
Hogy hova kell gyöngy, hova nem kell,
Mi legyen disz az asztalon — :
Ne bibelődjék ütemekkel,
Ne írjon verset, asszonyom.*

*Hát még a sok tizes bizottság,
A hangverseny, a bálterem,
Amelyek lelkét beragyogják —
S ön hozzájuk oly hűtelen!
Ha szereti nagysád a muzsát,
Miben kétkedni nincs okom:
Törölje le tintás kis ujját,
Ne írjon verset, asszonyom.*

*Ha zsong fejében a poézis,
A zongoráján verje ki,
Tudom, hogy ez becses férjét is
Nagyon megörvendezteti.
A holdvilág-szonáta erre
Igen alkalmas, mondhatom,
Vagy Offenbach egy operette-je —
Ne írjon verset, asszonyom.*

*Ha majd egyszer átjárja lelkét
Egy ismeretlen nagy öröm,
S ön dolgozik a piczi vendég
Számára egy kis fejkötőn — :
Nem kell ahhoz se toll, se tinta,
Se bibelődni verssoron,
Beismerem, hogy ön megírta
A legszebb versét, asszonyom.*

Makai Emil.

A fejedelem praktikái.

Hitelesített Kronikás Írások után szerzette

ABONYI ÁRPÁD.

Tulontul eleget beszélnek eleink Apaffy Mihál fejedelem, erdéli nagyságos fejedelem ő kegyelmének viselt dolgairul, ügyeskedésirül, s főleg bizony praktikáirul legfőképpen, de alig találkozók még írástudó hegedős, vagy krónikás diákurfi a sokból, ki világos értelmességgel bizonyítani is tudta, hogy a fejedelem ő kegyelmének csakugyan valának praktikái. Egyvelesleg össze olvasánk mindeneket, de a sok levendulaszagu krónikás ének között egyszer sem tisztelhetjük vala szembe az igazságot. Itten erősen fellaudalják ő nagyságát, okos eszít és erejét néki magasztalván, túlnan viszont belekapaszkodnak vastag üstökébe és meg-megránczizgálják, meg-megtépegetődzik őtet, restségben és gyöngö elméjűségben őt terpeszkedőnek mondván. Mi igaz ebből, mi nem, annak csak az Ur Jézus mindeneket meglátó szeme a tudója; bizonyos mindössze annyi, hogy a fejedelem praktikáinak csak hírüket halljuk, nyomukat azonban nem látjuk az ő életiben. Vitézkedik-e, nem-e agya veleje az okosságban, igazat beszélnek-e Krónikás Írások az ő dicséretiben, vagy csak a hegedősök hizelgő magakelletése diktálja vala az ők értelmüket, azt ma ugyan már ok nélkül rostálgatja anya szült ember, ki nem szemeli a magot az pelyvából karácsonyig. Lehet, hogy tisztára azért kerül vala praktikás hirbe, mert se jobbra nem csinála jót, se balra nem csinála rosszat, mivel tehát summa summárum semmit sem csinála, az erdéli tekintetes és vitézlő rendek keserűségire felérezhetőbb jót, avagy rosszat sem csinála, s ezzel szent volt a béke. Hogy pedig ő nagyságának bőven meghánytorgatott praktikái körülbelül csakugyan a semmittevésben találják vala gyökerüket, annak szép egy példája vagyon az alább következő udvari históriában is, amelyért, bár hazugság nélkül levőnek látszó, a mai szent karácson napjának mesélő krónikása se tüzes vasra a maga igazáért nem ülededik, se istenfélő lelkit az ördögnek el nem adja.

*

Irva áll azonban ékes beszédű nyelven, hogy minek utánna egy szép májusi napon a kolozsvári palotásház nagy szálájának egyik órája elüti vala a kilenczet, meghajlongák esméig szolgálattevő nemes urfiak a nagyságos fejedelmet és egymás lába nyomába lépegetének, elkimenvén az ajtón udvari kamráik felé Ottan megmáradának Teleki és Horváth uraimék, ketten nagy tisztességben lévő férfiak, hogy az agendákat a fejedelem elibe terjesztenék.

Apaffy Mihál ő nagysága figyelmeze is, nem is Teleki uram savanyu beszédgyire, melyben halommal vala a szivbeli keserűség ama gyalázatos causák mián, miket az Meszes hegységen betörő Radowitz német generális elkövetni az örökös szorongatásban levő igaz magyarokkal nem átalla. Lopakodik és gyujtogat az német, hogy rontaná szét testit a géczei fene, holdujulás óta kedvire megint, — kipióczázza a zilahiak arany és ezüst marháit, turbálja fehér cselédgyeiket, s üszköt vet hajlékaikba, ha kétségbeesésükben az uristen drága nevit kapkodgyák ajkaikra. Tenne, ergo, valamit a fejedelem, hogy eltakarodnék nyakukrul a német, különben nagy nehéz sirmakkal ők maguk találnak a fényes ábrázatu padisah színe elejbe járulni, hogy bé-elpanaszolnák nyomoruságukat, süketnek az nagyságos fejedelmet lenni mondván:

— Teleki uram imhol kiadta, mi benne vala, dör mögé roskedvűen a fejedelem, — most te kegyelmeden vagyon az epéskedés sora, Francisce...

Horváth Ferencz kemény, csontos vállait vonogatván, inkább a szakállába mormogta:

— Ennyi.

A fejedelem megbökdösé vastag mutató ujjával a levegőt s felele ekképpen:

— Azt gondoltam, hogy kegyelmed is fundál valamit gyér nyugodalmamnak rontására, nyelné el kendteket már egyszer előlem a pokol... Minek strázsálnak reám? Hol iródiákom, had' diktáljak neki kemény ijesztést az német fejire, üssön bele az isten nyila, hogy sohase lehetek miatta békességben. Te kegyelmed a kanczellárius Teleki uram, hát igazítsa nyélbe ezt a miserábilis causát. Ott a banderiális sereg, ott kegyes patrónusunknak, feleséges török szultánnak tizezer ispahija Giula-Fejérvár alatt, ötezer kontyos janicsárja a nyárádi völgyben, instálja kend ide azokat is és döngesse el vélek azt a pendely után szaladozó Radowitzot, a kinek, — ha színlünk elé bolondítja valaha rossz csillaga — en magam kezivel rontom beleibe a buzogányomat, hogy rögvést elheveredezik tőle az istentelen.

— Nincs pénz, uram...

— Ugyan mikor volt? — kérdezte epésen a fejedelem és végig méregeti vala szigorú szemmel az ő kanczelláriusát. Aranyszállal varrott topánkádön, kardod drágaságain, mentéd rubintjain és főveged gyémántos forgóján csufolkodik rám országunk szegénysége, — rogo, fogd be a szádat és pironkodjál...

Teleki Mihál ő kegyelmének kicsit félre rándult ettől a gyilkos beszédűtől az ajaka széle, de régi udvari róka vala bizony már, nem tágitott. Tudhatja jól a fejedelem: volt pénz; négyezer csillogó arany azonban csak minapában vándorla Stambul felé a selyem szakállu, hatalmas padisah-nak, ki cifra fermánt küldte tele nagy jó akarral az ő engedelmes fiának, erdéli fejedelemnek, minden jót ő benne ígervén, s némi arany jószágokat is ő benne tudakolván. Elinditák tehát Thoroczky Ádám főembert, hogy vigye a császár kincsesházába a pénzt és ne hagyja belekotorászni enyves kezivel a nagyvezirt, hogy esméig hijja legyen. Oda mene a pénz, s másat nem lehessék frissiben előteremteni, míg a szebeni százszok be nem lódulnak az adóval. Mindez azonban még csak kétfertál része a bajnak. Egyébb szomorúságok is vannak itt elegenden, csak győzzük lenyelni őket.

A fejedelem türelmetlenül szorongatta vastag ujjával az asztal faragott cifraságait, igyekezvén, hátha le-törhetne belőlök vagy egyet.

— Keserítsen tehát iziben kegyelmed, hogy mindeknek egyszerre legyen tudója, különben papolhat kend. Hajsza! se termett annyi te kegyelmed üstökibe, mint a mennyi fertelmes rossz hír a száján, valamikor csak itt nyomhat, hogy belém károgja a sok bajt. Mi van még, lássam!

— Szólljon kend, Horváth Ferencz uram, — biztatta szomszédját a kanczellárius.

— Az oláhokra vagyon panaszkodásom, nagyságos fejedelem, — mondotta öblös hangján a nagy, szálfá főúr, s szinte csikorgatá mérgiben az ő fogait. Tegnap vete-medék haza két fullajtárom Fogarasról, kettő Verespatakról. Hoztak gyönyörűséges híreket, kifut örömben a szeme, aki hallja. Fogarason fölprédálták még az isten házát is, dühükben, hogy Apagy János uramat menesztők közibük rendet tenni. No, ugyan szép rendet teszen... enné meg... Verespatakon rabolnak, mint a tűz lángja; kipusztították adta fattyai, hallom, még a régiális arany-magazinumokat is, agyonvervén husz drabantunkat, kik ellenök harczolának hiába, kevesen lévén. Elhullottak egy lábíg, uram, kiomló vitéz vérük tőlünk pretendálja a boszut. Forrongásban vagyon az egész vidék, s félős, hogy vérszemet kapván Moldvából hoznak segítséget.

Javallanám tehát te nagyságodnak, hogy vernők szét őket idejiben, különben kikel az aspis-tojás, s attul mi szopjuk majd be az ujjunk hegyit. Elsőben is ordinálja haza nagyságod Apagyi Jánost.

— Bomoljon haza Apagyi még e héten... dunnyogta a kancellárius is, helyeselve.

— Ugy? Hát mitől jó az? — tudakolta immel-ámmal a fejedelem. Levilágita orczáirul, hogy nem igen kellemeztetni magát előtte ez a plánum.

— Attul, instállak, uram, — felelte a főember, — hogy különbet küldhess Fogarasra. Apagyi János szintül-hegyre jámbor, bölcsületes, istenes ember, de nem vezér-ségre való. Kifut minden a keze alul; lyukas tenyere vagyon, tapasztalhattuk elégszer... Hadverő, vitézi virtusokkal ékeskedő férfiú kell oda, ki óvatos legyen, mint a róka, gyors, mint a villám és szilárd, mint a sziklakő tar-feje, hogy még a menydörgős menykő se tudja egyszerre agyonütni. Efféle embert küldj oda, uram, ne Apagyi Jánost. Had' kapja ő kigyelmét vissza asszonyfelesége, a szép Apagyi Zsófi, turbékoljon rokolyája mellett, s végezze az ő dolgát más. Így nem megyen tovább. Beszélnek egyes-mást már a rendek is, s furcsálják, mér-gelődvén és gyanakodván, hogy Apagyit erőnek erejével Fogarasban tartjuk, holott pedig nádszál ő ott a nehéz idő ellen, semmiféle hadi bölcsességre nem bizonyulván fajbéli ereje alkalmasnak.

Belebeszéle esméig Teleki Mihál is, mondván:

— Hivassék haza Apagyi, nagyságos fejedelem...

— Megértettem; de hát kit küldjek oda?

— Elmegyen Horváth Ferencz. Radowitz ellen el-megyek én a banderális haddal, — felelte a kancellárius és megérinté sovány, csontos kezével kardjának rubintos fejt.

A fejedelem ő nagysága felnéz vala elébb a sár-gára pingált udvari szála tetejibe, hol félmeztelen asz-szonyi személyek teste vetélkedék színek pompasága dol-gában a természettel, azután lenézegetődzék maga elibe, hol drága török pokróczok simultak szét a koczkákba faragott padimentum sikamlós tükrén, s meghuzogató végre szokása szerint az ő vastag orrát.

— Apagyi hagyassék ott, a hol van, szólt nyer-sen főemberihez s megmutogató nékik zömök testinek fordított felit, az ablakhoz menvén, — kegyelmed Teleki uram holnap elindul a német ellen és kiveti a Tisza mellé, kend pedig itt marad vélem Francisce és nem kellemetetzeti elokvenciáját addig, mig nem kérdezem. Dixi; mehetnek!

Teleki Mihál ráfigyelmeze szomszédgyára és vállat vont, Horváth Ferencz lehorgasztott fővel lépkede kifelé a kancellárius után s csak künn a boltives folyosón dörmögé maga elibe félhangon, elkeseredve:

— Megint egy esze nélkül való praktikája a feje-delemnek, kutya ért belőle, nem én. Admodum domine illustrissime — számárság — azt gondolom...

— Asszonyi köntösre gondol, látom, te kegyel-med is...

— Arra hát! felelte ingerülten a főember s akkorát csapott izmos öklivel a levegőbe, hogy suhogott, suho-gott... Avagy nem restelli feje örökké ezeket az ordi-naré praktikákat? Szent ugyse, besugom a dolgot a feje-delemné asszonynak s ahajt ám lássa, mi lesz.

— Pszt! nem úgy... Egyebet mondok.

— Tud kend valamit?

— Tudok hát.

A kancellárius erre béakasztá karját a kemény főember karjába és levitte magával az alatt lévő palotás kertbe, hol ebben az órában a szép Apagyi Zsófi is sétálgat vala, hűtőzvéen formás testinek melegségit a feje-delmi kert fainak árnyékában. Ottan félre vezérelé egy

filagória mellé és mondá neki halk szóval, kerülgetés nélkül, hogy jól megérténé:

— Te kegyelmed szereti a hazát, Horváth Ferencz uram, be kell tehát kerülnie Fogarasra, bármi áron, hogy azt a kupczihér, gyujtogató oláh szerdéket széllyel verje és egyebekben is rendet tegyen. Tudok egy módot, hogy a fejedelem enmaga akaratjából kergesse kegyelmedet Fogarasra.

— Akkor annyi, mintha már ottan volnék! — heves-kedék a főember és kiragyogott tüzes, fekete szeme, mint a parázs.

— Pszt! lassan... csititgató a kancellárius és beszéle ekképpen tovább: Urunk, a fejedelem, szereti Apagyinét...

— Ördög vigye!

— Lassan, ha mondom... Füle vagyon némelykor a levegőégnek is, tudhassuk... Hallgasson végig kegyel-med békességgel. Addig, mig a szép Apagyi Zsófi is czi-rógatja valamelyest gyémántos kösöntyűi fejiben a feje-delmet, a jámbor Apagyi nem fog visszakerülni Fogaras-ról, ez olyan maga kínáló igazság, mint a halál. A feje-delem ezt így praktikázta ki magának, tehát így lesz. Azt mondom tehát, hogy üsse el kegyelmed urunk kezi-rül szép szerén valahogy ezt az édes száju asszonyt és rend léssen egy karikacsapásra itten is, Fogarasban is, hová rohanást kergeti le majd te kegyelmedet urunk, szégyelvén, hogy így csuffá tevék. Mi kendnek egy asz-szony? Megpróbálja őtet, annyi. Ha kudarcot vallunk, attul se szakad be alattunk a föld. Meg kell rángatni a hazáért még a sátánnak szőrös füleit is, különben bele-ragadozunk a sárba és ottan veszünk. Bizakodó szívvél mondom ezeket kendnek, mert te kegyelmed szereti a hazát.

Horváth Ferencz megcsóválta a fejt és úgy vélte, hogy bajos leszen a plánum. A csiklandós felitül nem hőkken vissza, de nagyobb baj, hogy Apagyi Zsófi pávás természet ugyan, azonban kényes a szépségire. A fejedelem boldogulhata gyémántos kösöntyűkkel, miképen tör-ténhetnék tehát, hogy egy akkora ur helyett őt szeresse?

— Mit becsül te kegyelmed jobban — kérdezte száraz mosolygással a kancellárius — a szamarat-e, vagy a lovat?

— Tréfál velem?

— Óh, nagyon mulatós kedvben vagyok... du-nyogta hirtelen forduló bosszusággal Teleki Mihál s megint előhozakodék a kérdéssel. Feleljen reá a főember.

— A lovat, felelte a főember.

— No hát így vannak ezzel a dologgal világ terem-tése óta a fehérszemélyek is, — suttogta a kancellárius s megsimogató vala az oszlop embert, biztatván. Majd meg közel hajola az ő fülihez és úgy zummogta bele halkan: *Te kegyelmed a ló*, Horváth Ferencz uram; Jézus ve-lünk... Megértette tehát, avagy még egyszer mondjam?

A szép, szálfá főember elgondolkozva nézdegele maga elé egynehány percig s hosszas hallgatás után végre megbiccentette üstökös fejt.

— Tehát megértettem.

*

Teleki Mihál facsaros elméjü, bölcs kancellárius ettül a naptul fogvást szorgalmatosan leskelődék arra az időre, hogy maga elibe orditaná szégyenlős haragjában a fejedelem és elkergetné Fogaras felé a szerelmetes kal-kulusait rontó belső embert. Láta, hogy Horváth Ferencz közel-közel járdogál némelykor a szép asszony ágyas házához, meghányta-vetette, ergo, ravasz fejiben a dolgot s úgy itéle, hogy mire újból felkerül háromnegyede a hold, a fejedelem kiókumlálja Apagyiné asszony szívbéli

hajlandóságának elfogyatkozását és elzavarja maga elől a szerencsés főembert úgy, hogy meg sem fog üledni szaladásában Fogarasig.

Meg-megszólongatá titokban Horváth Ferenczet.

— Billegeti magát, kínálkozván szeretkezésre, te kegyelmed látom, de mit szól hozzá az asszony?

— Még semmit se szól, felelte bosszankodva a főember s megvonogatá nagy lustán vállát, félre nézdegelvén, nehogy egyenest szemibe szurjon a kancellárius tekintete. Akkor jöve éppen Apagynétul, aki kedvre valónak találta a szép, erős főembert s hamar összesimula véle. Még orczáit perzselte a karcsu, puhaságban az macskával vetekedő asszony szájának lehellete, még ott égett, lobogott ajkán szerelmes csókja, midőn fülibe csapódott a kancellárius unszoló vallatása, éppen jókor.

— Csókban se részesüle kend?

— Nem részesülék, felelte és nevetett enmagában szivibül egyet: jaj, be kurtát látsz bölcse Teleki Mihál, be kurtát látsz...

— Siessen tehát. Aki szereti a hazát, az buzogjon és iparkodgyék.

Tizenkettednapon a fejedelmi auditórium előtt fogá el a hosszú léptekkel tovaigyekvő főembert.

— Jó napot, Francisce...

— Adjon isten! mordult vissza amaz s meg sem is akart jóformán állni. Sietős dolga vagyon, mit állítják meg épen ilyenkor az embert. A kancellárius azonban nem ereszti vala tovább, hanem fogyatkozó türelemmel esett reá:

— Szóllott-e már valamit az asszony?

— Bajosan megyen az efféle... mormogta fejét rázogatva Horváth Ferencz, s esméig alig tudá elnyomkodni ajkán a felkivánczoló, gúnyos kacaját.

— Nem igen ügyeskedik kend, pirongatá, hirtelen összefutó szemöldökkel a kancellárius, s már-már gyanakodva tekintett rá. Kegyelmed szereti a hazát, tudója tehát már annak is, hogy a nyul pofájú szebeni szászok fittyet se vetnek Apagyi uramnak és nem lódulnak be az adóval; gondolván, minek? Apagyi János nem tudja megszorongatni őket. Tánczolnak a fejin, canis mater... így semmire se megyünk. Rettentőképpen szükséges tehát, hogy Apagyi breviter, azonnal visszahivassék, s kend menjen Fogarasra, megütögetvén lenn a szászokat is. Siessen hát te kegyelmed az ügyeskedéssel...

— Láthassa, hogy abban járok.

— Abban, abban, de lassan... holott pedig te kegyelmed szereti a hazát...

— Szeretem hát, sziszegte vissza fogai között a főember, s gyorsan kiméne az udvarbeli dámák palotás háza felé vezető ajtón. Vissza se nézett, perzselé vala száját a sátáni jókedv, kapkodta is sarkait, nagy sebesen, csakhogy vinnék. A kancellárius beharapott ajakkal őgyelgete utána egy kicsiny ég, aztán megfordult tűnődve, fontolgtatva, s bement az íródiákjához. Alázatos fiui levelet kell meneszteni Stambulba a padisah-nak, nehogy azt hidgye a gazos török, hogy elfogyott iránta a nagy szeretet. Utközben észrevette a fejedelmet. Megállt, hátha kitudhatna valamit... Ő nagysága heves diskurálásba elegendék éppen udvari csillagvizsgálójával, s nem figyelmeze ezenközben se jobbra, se balra, hanem csúf szájával diflamálja vala az égnek minden rendbéli szentjeit, mondván:

— Megcsalt az az asszony, hallod!

— Hallom.

— S avagy elnyeljem tán, hogy utamban legyen ez a czudar ember?

A vén asztronómus hidegvérrel csititgatá a kivörösödött orczákkal fortogó fejedelmet, s szóla:

— Mit nyer véle nagyságod, ha Apagyi uram kerül haza Horváth Ferencz helyibe?

— Ördög szántson hátukon, persze hogy semmit...

Többet nem leshetett ki diskurálásukból a kancellárius, elég vala azonban ő néki ennyi is. Megfigyelmezé a fejedelem kiderült képét, s hallá nemsokára kedélyes, mélyhangu kaczagását is. Ebből kitalálta mindjárt, hogy inhol a plánumot megette a kutya. A fejedelem elővette rendes praktikáját: nem teszen semmit. Apagyi János lenn marad továbbat is Fogarasban, a fejedelem ő nagysága pedig el-kicseréli helyit Horváth urammal, szép, nagy vitéz urammal és turbékol felibe ő is.

Harmadnapra megszorítá Horváth Ferenczet a palota előtt.

— Nem igen siet kend a dologgal, holott szereti ugy-e bizony te kegyelmed a hazát?

— Szeretem hát... felelte némi haraggal, sok türelmetlenséggel a nemes ur, elszabadulni igyekezvén.

— Várjon kend, Francisce... csalánozta végig metsző tekintetivel a kancellárius az Apagyi Zsófi gömbölyű, meleg karjaiban elbolonduló urat, azt mondogatá vala kend, hogy inkább a lovat kedveli, semmint a szamarat. No hát az én szememben ezentúl *te kegyelmed a számár*, Horváth Ferencz uram; Jézus velünk...

Horváth Ferencz uram félig visszafordula feléje, s úgy szisszentette vissza gúnynyal, csúfolkodva:

— Hát akkor *kicsoda ezután a lú*... kancellárius uram?

Széchenyi Paula grófkisasszony.

Nem szeretjük az arczkép-tanulmányokat; azt a játékot, mely az arczkép vonásaiból, a köré vagy fára rajzolt szemek metszéséből, formájából vagy kifejezéséből a legrejtelmesebb, a legbonyolultabb valamit, az emberi lelket akarja kibetűzni, nagyon frivol játéknak tartjuk. Ha csak bizonytalanul, ha csak homályosan láthatunk még azoknak a lelkebe is, akik évek és évek óta a közeliünkbe élnek, akiket ismerni vélünk, akiket látunk a cselekedeteikben, akiknek a szavát halljuk, akiknek a lelkével kísérleteket tehetünk: micsoda gyerekes dolog ez az igyekezet, mely egynehány, talán hamisan rajzolt vonásból s egy pár futó benyomáson alapuló, zavaros vízióból akar következtetni a csodák csodájára, az emberi, vagy a mi még misztikusabb, az asszonyi lélekre?!

És mégis, megesik velünk, hogy gyönyörű, szivünkhez titokzatosan szóló vonások, egy-egy szép arc, mely a papírról néz reánk, az a lélek, az a kifejezés, mely nem is élő lényből, hanem csak egy fotografiából sugárzik felénk, többet mond előttünk, mint minden szava száz meg száz embernek, akit naponta látunk. Ez csak impresszió, igaz; de vannak hangulatok, mikor az ember semmiben sem hisz oly határozottan, mint a homályos érzéseiben.

Ilyen az a kép, melyet lapunk e heti czimlapján pillant meg ön, tisztelt olvasónk.

Ez a kép Széchenyi Paula grófnőt, Széchenyi Gyula gróf fő-asztalnok leányát ábrázolja, akit az idén mutattak be az udvarnál, hol szépsége méltó feltűnést keltett. Mit mondjunk még egyebet a szép grófkisasszonyról? Hisz egész élete egyes-egyedül a családjáé; s a családi tűzhely az a hely, a melylyel szemben még a legilletelmesebb érdeklődés joga se illeti meg a nagy nyilvánosságot.

A kép oly gyönyörű, hogy beszél helyettünk. S elmondja, hogy a szépségnek nem kell egyéb jogczim a csodálat-keltéshez, mint ez a szépség maga. A szépet talán még a természet is, melynek minden egyébbel czéljai voltak, csak magáért a szépért teremtette.

Krónika III.

— december 21.

Cicero és hegyikristály.

A sajtónak tehát van még szent hivatása e hazában, de ép ezért fájós érzéssel észlelem annak jeleit, hogy nálunk is a hirlapírás sokaknál egyszerű kenyérkeresetté alacsonyult, hol a meggyőződés nem mindig az irányadó, de mérvadó a fizetés; és az író nem érzi mindig azt, hogy hazafias kötelességet teljesít, de csak azt, hogy eszét és tollát fizetésért eladta.

Ha csodálni tudnám azon elmék ruganyosságát, melyek megengedik, hogy két ellenkező irányban, egyenlő hévvel írjon pénzért ugyanazon író, sajnálnám azt a sajtót, mely ily módon minden magasabb hivatás nélkül, az anyagi kenyérkereset színvonalára sülyedne.

Kossuth Ferencz

Nem számítok a meglepetés hatásaira, azért ezt a kissé furcsa czímet bekezdésképpen magyarázom meg. *Cicero* az a nagy betűfaj, melyből a napi lapok a vezércikket szedetik. A hegyi kristály pedig *Kossuth Ferencz*. Az előbbi magyarázatával főképen ő neki szolgállok, aki kezdő zsrnalista létére még nincsen tisztában a betűfajokkal, az utóbbit pedig az olvasóközönségnek magyarázom, mivel ez még nem tudja Kossuth Ferenczről, hogy ő hegyikristály.

A *cicero* és a *hegyikristály* úgy került össze, hogy Kossuth Ferencz mult szombat óta az *Egyetértés* főmunkatársa s e minőségben elkövetett két beköszöntő *cicerót*. Mindakettőt kedves barátjának, Csávoleszky Lajosnak írta, de elolvastuk mi is. Az első után az Otthonban az volt a vélemény, hogy Kossuth Ferencz zsrnalista-képessége még nem üti meg a *borgis* mértékét (Ez, tisztelt kollega úr, az az apró bötű, melyből a személyi és apróhíreket, meg a vizállást szedik.) Ami pedig a tartalmát illeti, sokkal jobbnak találták, ha kedves barátjához irt leveleit ezentul borítékban adná át, hiszen még postabélyeg sem kell hozzá. A második levele után azonban már ökölbe szorultak a kezek és bosszúságra vált az új kolléga iránt való kiméletes elnézés.

A kezdő zsrnalista levelének első felében meg szabja a magyar hirlapírodalom irányát és hivatását. Ez igen ártalmatlan dolog, mert semmi értelme nincs. Ezeket a frázisokat már mint elcsépelteket olvashatta Kossuth Ferencz keserű számkivetésének első éveiben. A magyar hirlapírodalom ebből nem tudhatott meg egyebet, mint hogy Kossuth Ferencznek, ha toll van a kezében, sincs több mondanivalója, mint mikor szónokol. Az oktató tenór sem lepett meg senkit, mert Kossuth Ferenczről már megszoktuk, hogy ő született primásnak tartsa magát minden téren s a sajtó tagjává válván, egyszersmind főfővezére is akar lenni. Amint helyesen mondja is levelében, hogy a legfőbb emberi gyarlóság az önbizalomhiány. (Ezt, Kossuth úr, szebb lett volna két szóba fogni, így: az önbizalom hiánya.)

Második felében azonban már igen cifra dolgokat mond Kossuth Ferencz. Ő, a számkivetett, kéthetes állampolgár és háromnapos zsrnalista nincs megelégedve kollegáival. Fájós érzéssel (talán *fájó*?) konstatálja, hogy a hirlapírás minálunk pusztá kenyérkereset, hogy meg-

győződés, hazafiság mellékes, az író eszét és tollát fizetésért eladja. Neki a hirlapírói hivatásról más fogalmai vannak. Keresse kiki a maga utját, ő megtalálta már a magáét. Ő arra az utra lépett, melyen Kossuth Lajos haladt és amely a sors csapásai közt érte el egeket verő magaslatait. (Az ilyen szertelen képektől jó lesz tartózkodni. A magaslatok nem szoktak egeket verni, csak a frázisok, azok is csak egyet.) Hogy pedig teljesen elkülönítse magát a hitvány kenyérkereső újságíróktól, kijelenti, hogy tiszta multtal, tiszta kebellet fog haladni, átlátszóan, mint a hegyi kristály, a kitűzött szent czél felé, az illem, tisztesség és becsületes mérséklet hangján.

Hát kérem szépen, amíg Kossuth Ferencz az édes atyja nevében önmagának állítja ki a legszebb erkölcsi bizonyítványokat és az önbizalom minden hiánya nélkül áll a nemzet, az Egyetértés, a fecskendőgyár és biztosító-társaság élére, addig fölöttes nyugalommal el lehet őt nézni és hallgatni. De sem az illem, sem a tisztesség, sem pedig a becsületes mérséklet hangjával meg nem fér az a sértő insinuáció, melylyel az újságírókról megemlékezik. Nem akarok szerénységről szólni, ezt Kossuth Ferencztől nem lehet megkövetelni, de tisztességes társaságba lépve, becsmérléssel köszönteni az ottlévőket, ez már olyan önbizalom, melynek hiányát melegen merném ajánlani. Nem tudom, Kabán, vagy Monokon ismerkedett-e ő meg a magyar hirlapírókkal, hogy így mer róluk nyilatkozni; de azt tudom, hogy nincs az a magyar író, aki ne dolgozott volna meg minden fillérért, melyet kapott s nincs az a mesterség a világon, melynek emberei érzékenyebbek volnának tisztesség dolgában az igazi zsrnalistáknál, akik a legjobb állást is a legcsekélyebb okból otthagyják.

A zsrnalista tapintatból, kiméletből és udvariasságból el szokott néha hallgatni egyetmást, ennek a révén olvashatta Kossuth Ferencz is mindig a legkiméletesebb formában a megjegyzéseket, melyekkel eddigi szereplését kísérték. De hát ebből úgy látszik, új kollégánk azt követelteti, hogy neki minden szabad, mert eddigelé tiltakozó hang nem szólalt fel ellene. Ezzel a szabadsággal szemben azonban én is élek a magaméval s ha ő átlátszó hegyi kristály, hadd nézek át rajta.

Látom azt, hogy Kossuth Ferencz, attól a pillanattól fogva, hogy lábát magyar földre tette, a legnagyobb kegyeletlenséggel prédálja apai örökségét. Végighurczolta apja megszentelt nevét nagy Magyarországon és kitette annak, hogy róla úgy nyilatkozhasanak, mintha nem is az a név volna. Politikai örökségéről pedig úgy lefaragott mindent, ami utját nehezithetné, hogy nem maradt belőle más, csak az a függetlenségi program, melyet Kossuth Lajos soha a magáénak el nem ismert.

Továbbá: értékesítette ezt a nevet két társaságnál fix fizetés ellenében. Mert azt, ugyebár, Kossuth Ferencz nagy önbizalmában sem hiszi, hogy a munkája és szakértelme kedvéért szerződtették a biztosítótársasághoz? A biztosítótársaságnak a név kellett s ha csinál vele reklámot, az jogos, de hogy a fiu az atyja nevét odaadja reklámnak, az nem jogos.

Továbbá: eladta ezt a nevet egy ujságnak. Mert azt rajta kívül senki más nem hiszi, hogy a czikkeiért huzza ott a fizetést. Mezei Ernő különb cikkeket és többet ír ő nála s nem kap annyi fizetést, mint ő. A plus tehát a nevet illeti, mely egy ujság élén szintén kitűnő reklám.

Ezeket egybefogva, konstátálom, hogy a kristálytiszta hirlapíró a nagy történelmi nevet pénzbelileg értékesíti.

Örökölt azonban Kossuth Ferencz egyebet is. Örökölte dicsőült atyja kéziratait, ezüstjeit s egyéb relikviákat, melyek szentek minden magyar embernek. Akárkinek birtokába jutottak volna, megtartaná, megőrizné szentségként. Kossuth Ferencz pedig azokat is eladni készül kerek százötvenezer forintért.

Itt mérséklem magamat s abbahagyom a kommentárt. Csak egy szentencia: ereklyét az ember megtart, vagy ha a nemzetének engedi át, akkor nem fogad el érte pénzt, mert a kegyelet nem engedi őket megtaksálni.

Ez volt az örökség, most lássuk a munkát.

Becsületes dolog, hogy a munkája után akar megélni. Mit dolgozott?

Hazaérkezvén, körutra indult. A nemzet előbbre való ugyan, de a munkájára büszke ember mégsem kezd szabadságon és — előlegen. A Tarnóczy gyártól ötvenezer forint előleget kapott, abból földözte tetemes utiköltségeit. Ezzel az ötven ezer forinttal kapcsolatban történt valami, ami gondolkozóba ejt. A Tarnóczy-gyár, mint óvatos üzletemberekhez illik, az előleg erejéig biztosította Kossuth Ferencz életét a Gresham társulatnál. Az ilyen ügyletek nem szoktak véka alatt maradni s az *Equitable* érthetőleg sérelmesnek találta reputációjára nézve, hogy az ő elnöke másut biztosít, fölkerlte Kossuth Ferenczet, hogy ha olyan nagy bizalommal van a Gresham iránt, hát menjen oda elnöknek.

Kossuth Ferencz pedig a szerződés »betűjére állott«, mely tíz esztendőre szól.

Ehhez sem fűzök kommentárt, csak szentenciát: a zszurnalista, ha a szerkesztő nincs vele megelégedve, nem hivatkozik szerződésére, hanem odább áll és koplal, míg új álláshoz jut.

Mindezeket egybe foglalva konstátálom, hogy Kossuth Ferencz elejétől végig mindig a nemzet javára szónokolt, de csak magáról gondoskodott. Nem akarom állítani, hogy a zsebe lett volna a cél s a haza csak a jelszó, de az eredmény azt mutatja, hogy önzetlen működése igen jól jövedelmezett, s hogy ő jussát nem hagyja.

S konstátálom végül, hogy akinek önzetlen, hazafias működésében ily nagy szerencséje van s oly nagyon elismeri a munka jogát s a munkabér tisztességét s pénzért vállalkozik munkákra, melyekhez nem ért, annak nem szabad lelketlenséggel, tisztességtelenséggel és hazafiatlansággal vádolni azokat a képzett, hivatott embereket, akik szegényebbek ő nála s munkájukat nem isten nevében, hanem jogos fizetésért végzik.

Mindezeket a dolgokat pedig én sem irtam volna meg — nem illemből és tisztességből, hanem mérséklet-

ből, — ha nem becsülném annyira a tollat és a papirost, melyhez Kossuth Ferencz avatatlan kézzel nyult. A kimélet határát viselkedésével az szabja meg, aki részesül benne. S ha Kossuth Ferencz tapintatosabb diplomata, megmaradt volna az öndicsérés mellett, untig elég az is. Ha pedig így folytatja, arra a meggyőződésre jut majd mindenki, hogy az ő áttetszősége nem a hegyikristályé, hanem a szimpla emberé.

Semper.

INNEN-ONNAN.

△ **Karácsony.** Az egyházpolitikuskok nagyjában befejezték istentelen munkájukat és mégis van karácsony. Szép, fehér karácsony, havas háztetőkkal és zsi bongó jégpályával, Kigyulladnak a karácsonyfák, megtelnek a templomok éjfél misére akárcsak Mária-Terézia idejében. A gyermek Jézus édesdeden alszik most is a jászolban, s a barmok most is úgy kérődznek, mint a három királyok korában. Minden a régiben maradt, a *Magyar Állam* elsíratott, elhantolt kereszténysége most is meggyújtja a színes gyertyákat. Békesség, boldogság, nyugalom — fény, melegség és hőség költözik minden házba. Karácsonyfa ég a miniszterelnöki palotában, az istentelen Wekerle együtt örül Zichy Nándorral Krisztus megszületésének. És örülnek a nagygyűlés buzgó katolikusai, mert karácsonyi ajándékba kapták a kormány bukást. És örülnek az atheiszta ujságok is, akik szídták a papokat és magasztalták a szabadelvűséget. És örülnek a zsidók is, akik keresztre feszítették a megváltót és reczipiáltatni akarnak. Karácsony ünnepe az igazi nagygyűlés, egy koloszális demonstráció a halálra sebzett kereszténység siratói ellen. Ne sirjanak. Amig tülelvő fák teremnek s az emberek szeretik a gyermekeket, addig a kor járhat a skeptizmus útján, de a vallásból megmarad örökkön örökké az, ami benne szép, ami magasztos. Büchner, Feuerbach és Beksics Gusztáv a karácsonyfáról egyetlen egy gyertyát sem tudnak letépni.

* * *

☆ »**Bud. Tud.**« Nem kell Futtakit bántani. Főképen azért nem kell, mert immár igen közönséges és olcsó hirlapirodalmi genre lett Futtaki rovására viccelődni. De másrészt még azért sem kell Futtakit bántani, mert Futtaki »tud« még akkor is, amikor könyvnyomatos ujsága a »*Bud. Tud.*« nem »tud.« Mindenki tudja, még a verebek is azt csiripelik, hogy a kormány megbukott fenn az udvarnál, hogy Wekerle a lemondást vitte karácsonyi ajándékkul Bécsbe s Futtaki lapja a »*Bud. Tud.*« mégis a legderültebb arccal bátran írja ki, hogy szó sincs kormányválságról, gyönyörűen megy minden s Wekerle csak a déli vasut dolgában járja Bécsset. Erre azután az ujságok és mindenki, még a csiripelő verebek is, harsány kacagásban törnek ki. Ó, a tudatlan »*Bud. Tud.*«! Ó, a naiv Futtaki! Még azt sem tudja, hogy kormányválság van! Ha-ha-ha! He-he-he! Hi-hi-hi! Hu-hu-hu!... Futtaky pedig a gúnyos leczkészetések és kacagások viharában áll nyugodtan és szilárdan s megzavarhatatlan öntudatossággal simogatja nagy és diszes szőke selyemszakállát. Alighanem igen mulattatja az a naivitás, hogy őt tartják naivnak. Tehát csakugyan beugratta az egész tisztelt sajtót és közvéleményt. Tehát csakugyan elhitte mindenki a »*Bud. Tud.*«-nak, hogy ő valóban nem tud semmit. Még annyit sem, amennyit minden szedőgyerek tud. No, hiszen ha ennyit elért a »*Bud. Tud.*«, akkor a siker teljes. Éppen csak ennyi volt a megnyugtató könyomtatásu közlés célja. Semmi

* Olvasd »Budapesti Tudósító.« Laikusok javára megjegyzi a Szedő.

több. Hadd higye el a világ, hogy a kormány sorsa akármilyen kritikus, mégis, még annyira sincs véglegesen eldöntve, hogy a bukást már a „*Bud. Tud.*“ is nyíltan tudhatná. S az a határozott biztosság, melylyel a „*Bud. Tud.*“ az ő öntudatos tudatlanságát feltáralja, csak az első napon kelt gúnykaczajt. Másnapra mégis már szöveget üt az emberek fejébe. Hátha még sem bukott még meg a kormány egészen? Hátha még van egy kis ideje, egy kis élete hátra? Hátha még korai minden okos és jelleműs patkánynak nyakra-főre menekülni a sülyedő hajóról? Hátha?... Futtaki, azzal, hogy a „*Bud. Tud.*“ tudatlanságával ezt a kétséget fel tudta költöni, megtette azt a hű szolgálatot a kormánynak, amire a katonai becsület a megvert és visszavonuló hadsereg hátvédjét kötelezi. A fővezér a zömmel feladja tarthatatlan pozícióit és menekül. De, nehogy beálljon a vereségnél is pusztítóbb panique, egy elszánt brigád — a sereg hátvédje — éppen akkor, csak azért is, kibontott zászlókkal s csengő zenével szilárdan nyomul előre. A brigád parancsnoka nyugodt, vidám arccal áll csapata élére s azt beszéli, hogy »győztünk — és sose halunk meg!« Ezt a brigádot a győztes ellenség valószínűleg felkoncizolja; de még valószínűbb, hogy elfogja s felesketti a saját zászlóira. Ám ez már mindegy. A hátvéd megtette a kötelességét. Bátor fedezete alatt a zöm megfogyva bár s meg is törve, de meg nem semmisítve s amennyire lehet rendben — elvonult.

* * *

§. A homokóra. Egy hang az üvegburában: Az egyház politikai javaslatokat szentesítették!

(Az első homokszem leperreg.)

A hang: A kormány veszélyben forog!

(A második homokszem is leperreg.)

A hang: Wekerle Bécsbe vitte a demissziós írást.

(A harmadik homokszem is leperreg.)

A hang: A király elfogadta Wekerle lemondását és most valami Bánffy vagy Héderváry fog az örökébe ülni!

(A negyedik homokszem is leperreg. S az ötödik, a hatodik is. A homokóra nem törődik a hanggal, hanem perreg, perreg...)

* * *

§. Simon Judit. A szabadelvűpártnál minden esztendőben — kis deszkakoporsót tettek le a földre; kis deszkakoporsó alig-alig rőnyi — szegény kicsi féreg nem tudott megnőni... Abban a kis deszkakoporsóban feküdt a vegyes házasságról szóló kicsiny javaslat, amely alig született és máris meghalt. És vad haragra gyült emiatt a nemzet és haragja sujtotta a szabadelvűpártot, amely hét országra híres többségét megnyirta, hét országra híres szép szemét kisírta. Egy kinos éjszakán aztán elment a szabadelvűpárt Szilágyi elébe. Szilágyi pedig föltette a pápaszemét és forgatta, sokáig forgatta az ódon könyveket és komor hangon szólalt meg:

— Legelső gyermeked, oh szabadelvűpárt, hová tetted? Mert itt olvasom a Deák Ferencz beszédében, hogy ő már szivedre kötötte a polgári házasságot.

A szabadelvűpárt megtépte a ruháit és könyes szemekkel vallotta meg az ő bűnét, az ő nagyon nagy bűnét. És ekkor Szilágyi Dezső levette a pápaszemét és így szólt:

— Eltiltalak téged az anyai csóktól. Gyermekedet más fogja fölnevelni s ha elepedsz, ha elsovadsz, a nemzet rokon-szenve csak akkor fordul ismét feléd, ha gyermeked már biztos fészekben lesz...

És a szabadelvűpárt keserves kinok között, vérező szívvel nézte, hogyan neveli, erősíti az ő magzatját ezer és ezer idegen kéz. Olyanok, akik más hiten vannak és olyanok is, akik a számkivetésből küldik a féltett magzat jóvoltáért a hatékony tanácsot, az erős támogatást. És elepedt a szomszagtól, hogy a szépen fejlődő gyermeket csak a magáénak mondja, de ott állott a szent pap, a pápaszemes Szilágyi és halkán mormolta:

Gyilkos a te ajkad, ha ártatlant csókol — eltiltalak téged az anyai csóktól... És szívszakadva, fájdalmas féltékenységgel nézte megint csak titokban, megint csak elvegyülve az idegenek között. Mig aztán egyszerre meghallotta, hogy nagy Magyarországon ünnepre készülnek, mert a kötelező polgári házasságról szóló javaslatot szentesítették, mert a gyermek biztos fészekbe jutott.

Ott tolongott az ünneplő nép és minden ajk csak a szentesítésről beszélt. És a tolongásban remegve, lázasan tört előre a szabadelvű párt és felsikoltott: Gyermekem! Aztán odanyomta hűlő ajkát ajakára — s ez a szabadelvű párt szomorú nótája...

* * *

+ *Letűnt a nap, de csillagok nem jöttek.* A Kisfaludy-társaság hivatalosan konstataulta, hogy a jelenkorban immár nem tűnnek fel csillagok hazánk irodalmának egén — s beszüntette az örökösen üresen hagyott ötvenedik, ugynevezett „csillagos“ tagsági helyet. A társaságnak ugyanis összesen ötven rendes tagja volna; de tényleg mindig csak negyvenkilencz volt, mert egy helyet mindeddig betöltetlenül hagytak arra az esetre, hogy azt, ha valamely káprázatos genie, valamely tündöklő csillag tűnnék fel, ezzel töltsék be. S ime — a csillagos hely betöltésére sohasem volt alkalom. Letűnt a nap, Arany János, de — csillagok nem jöttek. Olyan csillag legalább, melyet a társaság asztrológusai is fölfedeztek volna sehogy sem bukkant fel a láthatáron soha. Így aztán az örökké betöltetlen, üres ötvenedik hely, a csillagos hely — mindig csak egy epedő sóhajlás volt ama genie után, aki a társaság tagjai közül s az eleven irodalomból hiányzik. Elvégre a társaság elvesztette minden hitét és minden reményét. Ha mindeddig nem jöttek csillagok, akkor nem is jöhetnek már soha! Kire vár, ki után sóhajtoz még az az üres hely? Be kell tölteni becsületes író mesteremberrel az ötvenedik helyet, csak úgy, mint a többi negyvenkilenczet. A jövő évtől fogva már teljesen ki lesz a társaság ötven tagja. De az ötvenedik tagról is meg van immár döntvényszerűen állapítva, hogy az ép olyan kevésbé lehet csillag, mint a többi negyvenkilencz.

* * *

✧ Megint egy testvérmemzet. Miután a finn, lapp, török, osztják, vogul, csuvasz és cseremis népek, melyek vérszerint valóságos testvéreink, testvérek közt sem érnek fel egy olyan testvérmemzettel, amilyenre az európai konstellációkban szükségünk van, mi magyarok rá vagyunk utalva, hogy időnként szívünkkel és eszünkkel fogjunk magunknak egy-egy testvérmemzetet. Nem bolondság ez! Az egyes ember sem éri be a vérszerinti testvérekkel; nem egyszer testvériesebb és hasznosabb viszonyba lép valamely jóra való idegennel, mint aminőben az apjának és anyjának többi gyermekeivel édeget. A magyar nemzetnek csak dicséretére válik, hogy szinte példátlan lelkesedéssel és buzgalommal testvéresül idegen nemzetekkel. Tisztelességes naivitását bizonyítja e mellett az, hogy igen sokszor pusztán érzelemből teszi ezt, minden érdekhajhászat nélkül. Például, testvérmemzetül ismeri el a szegény eldarabolt lengyelt, melytől nem várhat valami komoly hasznot; ellenben testvéri érzelmeit a világért sem terjeszti ki a németre, mely pedig a muszkaveszedelemmel szemben legbiztosabb s leghatalmasabb szövetségese. Testvérmemzetül egy kis időre még a csehet is elfogadta, mely álnok, ellenséges érzülettel van iránta — s az állandó testvérmemzetek közé sorozza a francziát, mely akármikor odavetné a magyart játékszerül a kozáknak s martalékul a megvadult oláhnak. Most a legutóbbi napokban megint a testvérmemzetek közé soroztuk egyet: a szerbet. Hogyan, hogyan nem — az absolute nem világos, de minden köztudomásu alkalom nélkül egy szép és jó napon rájöttünk, hogy a szerbek ellen régtől fogva érzett antipathiánk, immár lelkes testvéri szeretetre változott. S miután a szerb, a legújabb testvérmemzet,

testvéreire fordult érzelmeinket menten egész lélekkel viszonzta, összeölelkeztünk, összecsókolóztunk, fogadtuk szívesen az új testvér szíves látogatását s már el sem tudjuk képzelni ma, hogy mi nagyon haragudtunk egymásra — tegnap. Ez kissé furcsa, más, higgadt temperamentumu nemzetek szemében szinte bolond dolog. És még sem az! Ez így van igen okosan és igen jól. A iegnaiabb s legmeggondolatlanabb testvériesülés is hasznosabb, mint a legokoszerűbb és legkövetkezetesebb gyűlölködés. Nem az a baj, hanem ellenkezőleg, az a jó, hogy a magyar nemzet minduntalan csinál magának egy-egy testvérm nemzetet. A baj és a rossz csak az, hogy a testvérm nemzetek iránt érzett testvéri hajlam sokszor nem tart tovább, mint egy varróleány átlagos szerelme. Ha az a baj nem volna, immár testvérünk lehetne a »mégis hunczut« németen kívül körülbelül az egész világ.

* * *

— Egy keleti mese jut az eszünkbe. Egy szegény dervis éjjeli szállást kért a dúsgazdag kereskedőtől, aki palotája csarnokában ült. »Takarodj innen koldus, förmed rá a gazda, csak nem fogadhatok be minden jöttmentet. Az én házam nem vendégfogadó.« — »Jól van, elmegyek, csak azt tedd meg, hogy három kérdésemre válaszolj« — »Ezt megtehetem« felelt a gazdag. — »Ugyan kérlek, ki lakott előtted ebben a házban?« kérdi a dervis. — »Az apám lakott itt.« — Hát az apád előtt? — »Az előtt az öregapám.« — És ki lakik majd utánad itt? — »Ha Allah engedi, a fiam fog itt lakni.« — »Ugy? Hát senki se lakik itt soká? Egyik lakó helyet ad a másiknak. Akkor ez a ház mégis csak vendégfogadó.« — A gazdag kereskedő megemberelte magát és a szegény utasnak adott éjjeli szállást. — A miniszterelnöki palota kapujában megállott Apponyi Albert és kérte a portást: Csak legalább egy éjszakára adj szállást ebben a házban, hogy kipihenhessem hosszú utban eltörődött testemet.« — A portás ridegen visszautasította: »Ez a ház nem vendégfogadó, hallja az ur!« — »Jól van, elmegyek, csak legalább egy pár kérdésemre feleljen: Ki lakik most ebben a házban?« — »Wekerle Sándor dr. ur.« — »Ki lakott az előtt itt?« — »Szapáry Gyula ő exciája.« — »És az előtt?« — »Tisza Kálmán.« — »És ki fog holnap itt lakni?« — »Azt senki se tudhassa, még én sem.« — »No lássa, hogy vendégfogadó ez a ház, ahol olyan gyorsan váltakoznak a vendégek és ahol csak addig laknak az emberek, míg valami sürgöny el nem szőlítja őket.« — A portás megemberelte magát, éppen be akarta bocsátani a jövevényt, amikor Apponyi Albert gróf — fölébredt.

IRODALOM.

Árgirus királyfi.

(Jakab Ödön Nádasdy-dij nyertes tündérmeséje négy énekben. Budapest, 1895. Lampel. Ára füzve 3 frt, diszkötésben 5 frt.)

Erről a velinre nyomott könyvről Benedek Elek ur azt jósolta meg, hogy a Nép rövid idő múlva el fogja tulajdonítani, s mikor a verseit dalolgatja, mint a Petőfi verseiről, erről is azt fogja hinni, hogy ő maga csinálta. Benedek Elek ur meg rólam azt írta egyizben, hogy az én jour-járó elfogultságomban nem ismerem a Népet s az ő friss, üde, meseszerző és nemzettápláló lelkét. Ugyanekkor kegyes volt a személyemmel is foglalkozni s a társaságommal és környezetemmel, jobban mondva azzal, amilyennek ő az én környezetemet képzei. Sejtethik, milyen kíváncsisággal olvastam hát el a Jakab Ödön ur tündérmeséjét. Ebből végre megtudom, mi kell a Népnek. Meg is tudtam. A Népnek ez köll:

*Képzelnéni, milyen édes hangvegyület
Csiklandá reggeltől-estig ott a fület!*

Meg:

Különösen sokat bámult s gyönyörködött
Az öreg királynak palotája fölött.

Meg:

Ez utjában csak az vala kellemetlen,
Hogy vigyázni kellett magára szünetlen.

Továbbat:

*S ami a szemlélőt leginkább megkapta,
A palotának nem volt szilárd alapja,
Mintha csak vásári körhintá lett volna,
Önnönmaga körül szüntelenül forga.*

No meg:

Daltól muzsikától az egész völgy csengett,
A visszhang is édes himnuszokat zengett.

No hát, ha csak ez kell a Népnek, evvel én is szolgálhatok:

Leszállt a mozdonyról a királyfi este.
Jól kinézel, mondá neki a menyecske.
Gondúzó szivarját gyufával hevíté,
Kis családját szerves egészszé kögíté.

*

Bocsánatot kérek Jakab Ödön urtól, hogy épp az ő könyve esik áldozatul annak az elhatározásomnak, amelylyel az igazság kedvéért legalább ezuttal leteszek az udvariasságról. Esküszöm, hogy minden más körülmények közt boldog lettem volna, ha, nem a magam értéketlen elismerését, de *A Hét* befolyását az ő javára értékesíthetem s e könyve javára, amelyet bizonyynyal az eddigi pályája legfőbb fokának tekint. De hát *c'est la guerre*, ahogy mi nyavalyás csepürágók mondjuk s aki korpa közé keveredik, megeszi a disznó, ahogy jó magyarán mondanunk kéne.

Hamarjában csak egy nagy költőt tudok, aki nem áll népies alapon, Byront, s erről sem tudom biztosan. Nem védekezem hát az ellen a nevetséges vád ellen, hogy én a népiességnek értetlen ellenese volnék. De akiknek nevében és képviselésében százegyedszer vagyok kénytelen magamat a hazátlanság s az elfogultság vádjának kitenni, mindannyian nem a népiesség ellen küzdünk, hanem a tudatlanság s a tehetetlenség ellen, amely göggel fizet a türelemért s azt hiszi, büntetlen mehet jégre, mert a népiesség oroszianbőre van rajta.

Benedek ur, én imádom, a kis Aranyvirágot, láttam is és soha bájosabb gyermeket nem láttam. De Leopárdinak nem volt gyermeke, s mégis nagy költő volt. Benedek ur, én imádom a parasztokat, de Zrinyi Miklós és Balassi Bálint nem voltak parasztok mégis nagy költők voltak. Benedek ur, én imádom a népmeséket, de Horatius sosem irt népmeséket, s mégis nagy költő volt. Ah Benedek ur, Ajszküloszon kezdve Shakspeare, Goethén, Petőfin és Arany Jánoson keresztül egész Jakab Ödönig a világ legnagyobb költői a népből s a népmeséből táplálkoztak, csak az a kérdés, hogyan. Ha a népet s a népköltészetet búzakalászszaal hasonlítom össze, az igazi költő előbb lekaszálja, kévébe rakja, megcsépli, megrostálja, a magját megörli, megszitálja, a lisztjét vízzel, sóval s élesztővel elegyíti, megkeveri, meggyúrja és megsüti, s így eszi meg kenyérül. Az a népiesség, amelyet Benedek ur hirdet, egyszerűen lelegeli.

Benedek ur olyan, mint az isten s az egész világot a maga képére akarja átformálni. Benedek ur, megirhatom, mert ő maga is megírta, egy szál zekében s egy csomó népmesével érkezett Budapestre. Gyulai Páltól a kis ujságírókig mindnyájan szeretik a székeleyeket, éppugy mint a népmeséket. Benedek ur hamar hajlékra talált, s Gyulai Páltól a kis ujságírókig mind szívesen látták a maguk tanyáján, sőt baráti jóindulatból lombbal, virággal,

olcsó dicséretekkel és borgis-kompreszből szedett bókokkal még föl is ékesítették az ő kis kunyhóját, amelyben igaz, nem mindennapi szorgalommal és kitartással fáradt és dolgozott. De Benedek ur hódolatnak tekinti a jóindulatot s köteles adónak a bókokat, Benedek ur a multkor nekiesett Gyulai Pálnak s most meg az egész mai literatúrát akarja kivenni a házából. Benedek ur az első székely, aki ilyesmit produkál; ezt eddig csak a tótok produkálták. Amért ő székely származású és nem tud egyebet, mint a gyermekeiről írni s népmeséket másolni, mindenki, a ki más származású és egyebet ír és többet, az neki nem magyar és nem költő. Evvel az okoskodással Göre Gábor rábizonyíthatja Csemegi Károlyra, hogy nem magyar és nem báró, Csóri vajda Fejérváry Gézára, hogy nem magyar és nem generális, és Molnár Józsiás Wekerlére, hogy nem magyar és nem pénzügyminiszter.

Ugyan nézzék meg ezt a Petőfit, akinek a János vitézével bátorzkodott Benedek ur összehasonlítani a Jakab Ödön urnak egyébként érdemes és kedves munkáját. Nézzék meg azt a János vitézt, nézzék meg, hány különböző népmesebeli elem van abban egygyé forrasztva s a maga csiszolatlanságából belesimitva egy ragyogó költői képzelet művészi harmóniájába! Nézzék meg, mint volt ez a népmesei hang csak forma és kifogás arra, hogy a maga egyéniségét s a maga költészetét fektesse bele, amint Arany János a magáét adta a Rózsa és Ibolya népmese hangjában és a Bolond Istók byroni humoru stanzáiban. No meg aztán valamelyes értelmet is kell beletenni. A Szabolcska gyönyörű *Salzburgi Csapszékje* nemcsak azért szép, mert népies, hanem azért is, mert egy finom és mély megfigyelés frappáns kifejezése. A Faust első része is népies, de nem hiszem, hogy a német szántóvető valaha is az ekéje mögött egy-egy részét a maga szerzeményeül dalolná el. Rossz ember, aki többet ad, mint amennyije van s nem vádolom Jakab Ödön urat, hogy az ő Árgirusában a naívság erőltetett, a humorának az a legfőbb foka, hogy verpeléti dohányt szivat az Árgirusossal, a cselekménye unalmas, és hangra, előadásra, közvetetlenségre és színezésre eltörpül akármelyik igazi népmese mellett. Azt hiszem, hogy a székelyek már inkább megmaradnak az ő bűbájos szép s drámai erejű balladái mellett. Nekem az a benyomásom, hogy a népdalnak ezt a sorát:

Amerre én járok, még a fák is sirnak,

Jakab Ödön ur így írta volna meg:

Búsan, szomoruan járok a fasorban;

— de ebből bizony isten nem következik, hogy az *Egy gondolat bánt engemet* nem szép vers és nem magyar, noha jámbusban íródott, s kukoriczafosztás közt a nép sohse fogja dalolni. Az igazi poéta a maga művészete s a haladó világ tartalma s eredményei selymével, prémjével és gyöngyeivel királynővé avatja a népiességet — Benedek urék még a maga csinos kis pruszlikját is letépi róla, s azon puczeron állítja ki belépti díjért.

Nem is szölok arról, ami megint nem a népiesség hibája, hanem a Jakab Ödön ur költői fogyatéka: a nyelve professzorosan szárazságáról, s az ő alexandrinusairól. Hát Vörösmarty meg Petőfi ezért éltek? Arany János ezért találta meg a magyar verselés törvényeit? Hisz nem kívánjuk az epigontól a Vörösmarty nyelve bujaságát, a Petőfi nyelve gazdagságát s az Arany János hatalmas plasztikáját, sem a Buda halála verselése szimfóniáját. De tanulnának el legalább annyit, hogy népmesében nem szokás himnuszról, körhintáról, szemléőről és hangvegyületről írni; hogy ütemes verselésben a tagadó *nem* szó az ütem elején szokott állani s nem a végén; hogy az alexandrinus choriambikus menetű s nem még jó, ha trochaikus, de hogy igenis az alexandrinus pár rime Arany

János óta trochaeus és nem pyrrhichius. De a mi népieseink az ilyen aprólékos dolgokat megvetik, s okulni és tanulni nem nemzeti dolog. Eh, Arany Jánosnak pendelyes gyerek korában a kis ujjában több tudás, több tanultság, több művészi ambíció és verejtékes komolysága volt, mint együttvéve abban az egész iskolában, amely a Haza, a Nemzet s a Nép nevében anathémát bömböl azokra, akik ezt a hazát többen nézik egy cigányputrinál, a nemzetet egy idylli életet élő nomád-csapatnál s a népet egy fejlődni nem képes megkövült masszánál. Lássák meg a kivándorló csángót: az is nép! A békésmegyei lázadót: az is nép! Nem hiszem, hogy ezeknek minden vágya, minden törekvése és egész világa ki volna fejezve az Árgirus királyfiban s a Benedek Elek ur Testamentumában. Én szeretem az állatokat, de nem kívánom, hogy a szántóvető szántás közben az Árgirus királyfit énekelje az ökreinek.

I—s.

Petőfi-társaság. Ez az irodalmi társaság csütörtökön tartotta tagválasztó ülését. Alelnök lett *Bartók Lajos*, új tagoknak pedig *Bársony Istvánt* és *Pap Zoltánt* választották meg.

Az irodalom házasodik. *Kohn Dávid* doktor, a mi kedves kollégánk, a mult vasárnap esküdt hűséget a mi bájos kollégáknak, *Fuchs Margit* kisasszonynak. *Béla Henrik* kedves kollégánk pedig holnap, vasárnap délben Siófokon esküszik hűséget *Löwy Olga* kisasszonynak. Az irodalom nem várja be a farsangot, hogy házasodjék, ebben is kerüli a sablont. Gratulálunk!

Jókai nemzeti diszkiadása. A *Jókai Mór* jubileumára rendezett *nemzeti diszkiadásból* megjelent az újabb sorozat. A tíz vaskos kötetből álló új series a következő regényeket tartalmazza: Szegény Gazdagok, Politikai Divatok, Szomorú napok, Véres könyv. Maga a Dekameron három kötetet foglal le a maga számára, kívülök pedig még a következő novellák könyvek vannak az újabb Jókai-sorozatban: Délvirágok, Oceánia, Árnyképek, Népvilág. Egyszóval csupa olyan regény és elbeszélés, amelyet szívesen olvas el mindenki újra meg újra. A kötetek kiállítása méltó kerete annak a szellemi kincsnek, amely ezekben a könyvekben minden időre letéve van. Azok számára, kik annak idején a jubiláris diszkiadásra nem fizettek elő, most a kiadók egy újabb kiadást bocsátanak közre. Ez csak lényegtelen külsőségekben tér el a jubiláris diszkiadástól és az epochális nagy művet hozzáférhetővé teszi a magyar irodalom minden barátjának különösen az által, hogy a nagy munkát havonként fizetendő csekély 3 frtos részletfizetések ellenében szállítja. Aki tehát még ebben a hónapban három frtot küld be — mint első havi részletet Jókai Mór összes műveinek nemzeti kiadására — a vállalat rendezésével és a könyvek kiadásával megbízott *Révai Testvérek* céghez, (Budapest, Váci utca 1., az már karácsonyra megkaphatja az eddig megjelent husz Jókai-kötetet, amely minden félévben újabb tíz kötetrel gyarapodik. (Lásd a *Révai Testvéreknek mai számunkhoz mellékelt prospektusát*.) A magyar olvasó közönség bizonyára élni fog az alkalmammal, hogy könyvtárát a legnagyobb magyar regényíró gyűjteményes munkáival minél előbb gazdagítsa.

Zichy Mihály megrajzolta Arany balladáit, nemcsak megrajzolta, de, a mi a legritkább gyöngédségre vall, sajátkezűleg le is írta és Ráth Mór a rajzok másolataiból és az írás facsimiliéből olyan pazar és fényes diszkiadást rendez, mely irodalmunkban eddigelé páratlannak mondható. Füzetes vállalat lesz. Az első füzet, a Walesi bárdokat tartalmazza három korhű illusztrációval. Ára 3 frt.

Hamis bálványok. Elvi szempontból, ha gyűlöljük is a szemforgató prűdériát, nem tudunk rajongani azért az erőtikéért sem, amelynek Clarentól Mendésig sohasem fogytak ki a mivelői. Ezekből az olykor nagyon bájos dolgokból rendszerint az hiányzik, ami minden irányban és elemnek jogot ad az

irodalomban: az igazság, s az embernek nem a szép-érzékére appellálnak, hanem csakis az érzékeire. *Márkus* József hivatalból képviseli nálunk ezt az irányt, de avval az eleganciával s diszkrécióval, amit *A Hét* olvasói az ő *Nemo* névvel jegyzett színházi csevegéseiből ismernek. A most megjelent novella kötetében (*Hamis bálványok*. Athenaeum olvasótára), mely valóságos megtért bűnös, szinte tulságosan erkölcsös, de itt is poétikus és érdekes.

Marlow Faustusa. Egy aradi könyvkereskedő kiadásában jelent meg, szép papíron, tömördek sajtóhibával *Marlow Kristóf* híres munkája első magyar fordításban. A részeg istenkáromló színész, akit verekedés közben ütöttek agyon, ezzel a munkájával némiképen utját egyengette Shakespeare-nek. Nemcsak a nagy William technikáját, de dikcióját és komikus epizódjait is megtaláljuk már ebben a Faustban. A német *Puppenspiel* után készült, melynek menetéhez híven ragaszkodik mindvégig, amikor a wittenbergi tudóst elviszi az ördög. A magyar közönség ezt a Faustot nem igen ismeré, de érdemes vele alaposan megismerkedni. Teheti ezt annál inkább, mert a fordítás, melyben egy fiatal aradi újságíró, *Londesz Elek* Marlow drámáját kiadta, minden tekintetben kiváló. Magyaros is, drámai is, humoros és erős s az a néhány botlás, mely közbecsúzott, teljesen elvész a nagy gondosság mellett, melylyel a fordítás készült.

SZÍNHÁZ.

Szerb művészek a népszínházban. A belgrádi szerb daloskör és a belgrádi nemzeti színház néhány tagja két estén vendégszerepelt nálunk a népszínházban, kedves és élvezetes multságban részesítvén bennünket. A daloskör, amely *Mokrinycs* karnagy, jeles komponista vezetése alatt áll, kiváló tökéletességgel, nagyon érdekes és eredeti módon éneklé a szerb népdalokat, ezeket a mélabús sláv nótákat, amelyeknek ellenállhatatlan hatása alól a legblazirtabb színház-látogató sem tudja magát kivonni. Elsőrangú daloskör ez, amelytől bizony a mi dalos-köreink is tanulhatnának egyet-mást izlés, fölfogás és előadás dolgában. Áll ez azokra a magyar népdalokra is, amelyeket a dalos-kör *Mokrinycs* átiratában magyar szöveggel elénekelt, olyan sajátos és jellemzőes dolgok ezek. A belgrádi nemzeti színház itt járt tagjai is derekasan megállták a helyüket, *Negrinova* kisasszony és *Gavrilovics* ur, akiket nagyobb szerepekben volt szerencsénk láthatni, erőteljes és megkapó drámai alakításukkal ugyancsak rászolgáltak a publikum tetszésére. Mindenképpen, ha töredékes is, de bizonyára érdekes képét kaptuk a szerb művészeti viszonyoknak, amelyek előkelőségéhez semmi kétség nem fér.

Kedves öcsém. Így köszöntötte *Szigeti* bácsit Blaha Lujza ezelőtt két héttel, mikor *A Hét* a nagy művész arcképét közölte. Ez alatt a két hét alatt nagyon megöregedett a *kedves öcsém*, mert a nemzeti színház kitüntette. Szerződése lejárt s nem újították meg. Ellenben megtették tiszteletbeli tagnak. A tiszteletbeli tagság nagy tisztetség, melyre azonban *Szigeti* bácsi még nem szolgált rá. Művészete egészen tiszteletlenül izmos még, a Blaha Lujza kedves öccsének nem kell még arra reflektálni, hogy csak tiszteletből tartsák színésznek. E megtiszteltetés benyomása alatt írta *Szigeti* bácsi *kedves nénijének* a következő levelet, elolvashatja Nopcsa Elek, és hadd tudja meg, mint örül a művész, ha megteszik tiszteletbelinek.

»Ezen levelem ajánlom *Blaháné*-Nénemasszonynak szeretettel.

Kedves Nénemasszony.

Hogy csókoljam én azt a kend szép rózsabimbó száját mindennap, reggel és este, na meg napközbe is. — Hát levelet küldött kend nekem a héten, a *Hétben*? — meg is irigyelte azt én tőlem minden ember; pedig voltaképpen nem volt raj-

tam irigyelni való! — — — No nem! — — — Mert hát hiba van a kréta körül, még pedig nem is kicsi! — — — Azt kívánja kend ugy-e, czukros levelében, hogy maradjak még nagyon sokáig kendtek körében —! Szívesen is én! — — — csak hogy baj esett Kedves Néném Asszony, mert — megkészt a kend levele, aztán úgy ütött ki a sor, hogy épen ákurátusan, ugyan-azon a napon, mikor este felé a kend levele megérkezett, én ugyanazon a napon, délelőtt, ugy 10—11 óra között *meghaltam* —!!! Igaz ám pedig. — Most fekszem a ravatalon! — egy pár nap mulva lesz a temetésem!!! —

Nem érti ezt kend drága Néném-Asszony úgy-e? — — Na hát az én teremő jó istenem ne is engedje, ne is adja, hogy kend ezt sokára, igen nagyon sokára, is megérthesse! —

Na hanem mármint Isten oltalmába ajánlom Kendet, kedves Néném-Asszony; sietnem kell, keményen rám van parancsolva. Én hát indulok; hanem kendnek előbb erősen megtesztálok: hogy itthon maradjon kend folyvást, és hogy végezze kend a maga dolgát rendesen. — Különösen szívére kötöm kendnek, hogy nem egy órára, de csak egy szempillantásra se tágitson el soha a *Nép* mellől; mert látja kend, kedves Néném-Asszony, nagy szüksége van ám kendre ennek a szegény magyar népnek. — Azért tehát, ott pörögjön, ott forogjon Kend közöttük szüntelen, ott lebegjen Kend fölöttük, azokon a boszorkányoktól csent tündér szárnyakon. Lesse ki tőlük, hogy mi nyomja a szívüket? Aztán ha például, úgy veszi Kend észre, hogy már nagyon lefelé hajlott a fejük, hogy talán sirhatnájukvan: daloljon kend nekik egy *csendes kesergőt*, hadd sirják ki magukat; nem árt az a magyarnak, megkönynyebbszik tőle a szíve; no meg aczélosodik is — Szóval: daloljon Kend nekik mindig, minduntalan; — daloljon Kend *Hazát Honszerelmet* — *összetartást*. — Dobogtassa meg kend szívüket, aczélozza meg izmaikat — haboztassa föl vérüket; mert látja Kend kedves Néném-Asszony, mindaddig, míg a *Nép* szíve dobogni bír, — míg aczélosak izmai — míg hullámoisan kergetődzik a vér ereiben, — mondom, mindaddig él a Nép és benne és általa élni fog nemzetünk — hazánk. —

Most pedig édes Néném-Asszony, kívánok istentől minden jót Kendeknek szercsésen.

Bp. Dec. 19.

szerető öccse
József.

HETI POSTA.

Ipolyáság. Az Ön *Ágnes kisasszonya* így szól Önhöz »Uram, vagy verseljen meg engem, vagy pedig menten elhagyom.« Erre Ön istennek ajánlja lelkét és megverseli Ágnes kisasszonyt. Ez eddig rendben van; de hogy mért kellessen nekünk, akik Ágnes kisasszony bájaiban soha sem gyönyörködhettünk, most azzal a verssel megismerkednünk: azt nem értjük; abban nincs igazság. Házasodjék meg, vegye nőül azon alattomos, kaján-hölgyet és hagyjon békében minket. Mi se vétettünk Ön ellen soha!

Bpest. W. R. Mennyi fiatal rajongás! Üdvözljük.

Budapest. B. L. Annak a kabátnak a neve *redingote* (olv. rödegot), s ez a francia szó az angol *riding-coat*-ból ered, ami lovaglókabátot jelent (rájdinkót). Az o különben közelebb áll a mi a-nkhoz, mint a mi ó-nkhoz. Így van ez a német zárt o-val is; a *Sonne* helyesen így hangzik: Zanne.

Összes gazdasági gépek

== GŐZCSÉPLŐK. ==

☛ Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott saját gyártmányok. ☛

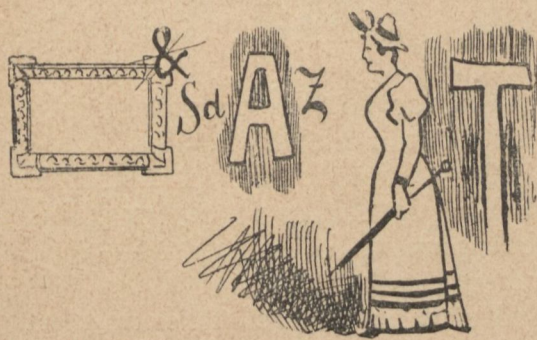
Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakbavágó felvilágosítással és tanácsal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál az

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytárs.

Gyártelep: Budapest, Külső váci-ut 7.

KÉPTALÁNY.

A 49. számban közölt képtalány megfejtése:

A reménység hosszú pipaszár.

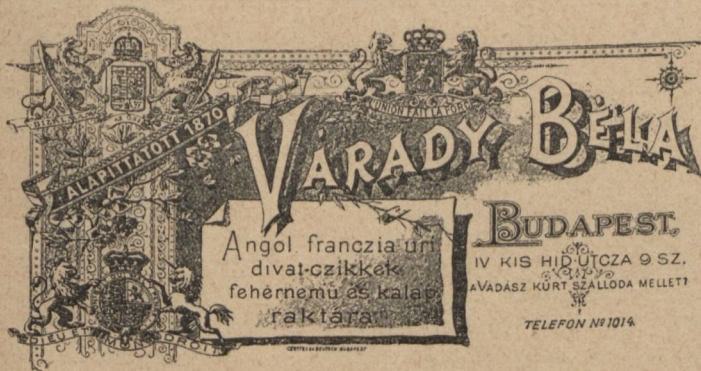
Helyesen fejtették meg: Ilgnerné Szigethy Margit, Scholcz Vilma, Hindulyák Flóra, Folly Elza, Neumann Riza, Hegedüs Ilka, Bárdos Zelma, Tolnai Lenke, Vadkerty Vilma, Babocsai Eliz, Hübner Anna, Varjas Pálné, Lakos Eszti, Pesti Vilma, Horváth Emilia, Farnal Lenke.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Főmunkatárs: **KÓBOR TAMÁS.**

Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) **selyemgyára Zürichben**, a privát megrendelők lakására közvetlenül szállít: fekete, fehér és színes selyemszöveteket, méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig póstabér és vámmentesen, sima, csikos, kockázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szín s árnyalatban). Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

1

KÉSZÍT FÉRFIRUHÁKAT MÉRTÉK SZERINT.

Mi, ezen kis szekrény 5 forintba kerülne? Az átellenbeni üzletben ezen összegért sokkal nagyobb szekrényt kapok! Elhiszem, válaszára az idegen, de figyelmeztetem, hogy azok közönséges utánzatok, nálam ellenben csakis a valódi Horgony-Kőépítőszekrényeket kapja; csak tessék ezen szekrényt nyugodtan megvenni, ha valamivel kisebb is, mégis sokkal jobban fog ezzel mulatni, mint a nagyobb utánzattal. A vevő elfogadta a szekrényt, de látható volt, hogy nem volt vele megelégedve.

Ezen esemény eszembe jutott, midőn ez idén először mentem karácsonyi ajándékokat megtekinteni és az üzletekben túlnyomólag a Horgony-Kőépítőszekrényeket kérni hallottam. Én ennél fogva felkerestem az esetleg ismerős urat, ki tavaly a Horgony-Kőépítőszekrényt vette és megkérdeztem, hogy hogyan van megelégedve a kis szekrényvel. »Nagyon jól« mondá, »nem gondolná az ember, hogy mennyi mulatság rejlik ebben a kis szekrényben, az idén hozzávásárolom a megfelelő kiegészítő szekrényt. Valahányszor fiammal építünk, örülök, hogy annak idején az utánzatok nagysága által nem hagytam magamat tévútra vezetni, mert ismerősömnél láttam egy ilyent, de az az én szekrényemhez képest semmi.« Néhány nap múlva volt alkalmam hasonló kedvező ítéletet a Horgony-Kőépítőszekrényekről hallani, szülők és gyermekek egyaránt gyönyörködnek a pompás épületekben és örülnek annak a berendezésnek, hogy a kő és mintakészlet, a kiegészítőszekrények hozzávásárlása által évről-évre nagyobbítható. Én ennél fogva ezen érdemes ajándékot a szülőknek első sorban azon megjegyzéssel ajánlhatom, hogy a Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrény-gyár Bécsben kívánatra bárkinek szívesen küld árjegyzéket.

Zongorákat és pianókat vásároljunk ott, ahol minden tekintetben megnyugtató garanciát kapunk.

Mint ilyen bevásárlási forrást leginkább ajánlhatjuk **Keresztély Sándor (KLINGER)** minta-zongoratermeit Budapesten, Váci-körút 21. sz. (Ipar-udvar.)

GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN-FÉLE

COGNAC

MINDENÜTT KAPHATÓ.

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank

V. ker., Dorottya-utca 1. szám.

Magán-letét-pénztárak

a bér!ő saját zára alatt

(Safe deposit).

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank az eddigi ideiglenes berendezés helyébe véglegesen egy, többi helyiségeitől teljesen elkülönített, rendszeresen őrzött

tűz- és betörésmentes

pánczélozott helyiségben a bér!ők által egyenként elzárható

magán-letét-pénztárakat

rendezett be és azokat jutányos díjak mellett a nagy közönség rendelkezésére bocsátja.

A magán-letét-pénztárakat magában foglaló **pánczélszoba** oly rendszeres őrizet alatt áll és kiváló szakértők nézete szerint minden támadás ellen oly feltétlenül van megvédve, hogy ingó értékek megőrzésének és kezelésének a legbiztosabb, de egyszersmind a legkényelmesebb módját nyújtja.

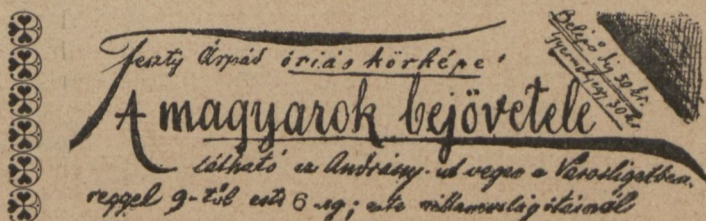
A pánczélszoba, valamint az egyes pénztárak **Wertheim F. és Társa** czég gyártmánya.

A magán-letétek megőrzésére szolgáló pénztári rekeszek értékpapírok, okmányok, nemes fémek, ezüst- és aranytermékek, drágakövek és ékszerek elhelyezésére használhatók. A rekeszek méretei teljesen megfelelnek a nálunk forgalomban levő értékpapírok nagyságának.

A magán-letét-pénztár csakis a bér!ő vagy meghatalmazottja által s kizárólagosan a bér!ő saját kulcsával nyitható ki.

A bér!őnek letéte kezelésére minden kényelem (külön elzárható fülkék, sorsolási és más pénzügyi közlönyök, telefon, stb) állanak rendelkezésére.

A berendezés részletesebb leírását, valamint a bérlet feltételeit a bank által ingyen rendelkezésre bocsátott ismertetések nyújtják.

MAGYAR HIRLAP

Közeledik az ujév s vele az új előfizetési időszak, a mikor a hirlapolvasó nagy közönség kiválasztja a nyilvánosság organumai közül azt, a melyiknek az elveit, nézeteit, ítéletét és törekvéseit legszivesebben vallja a magáénak.

A **Magyar Hirlap** bizonyára első azok között a tekintélyes napilapok között, a melyek nyílt sisakkal lépnek az eszmékkel való küzdelem sorompójába s melyek a teljesített kötelesség önértékével mutathatják be magukat az olvasó közönségnek.

A **Magyar Hirlap** minden liberális gondolkozásu hirlapolvasónak kedvelt lapja, mert nemcsak a leghazafiasabb szellemben szerkesztett tekintélyes organuma a napi sajtónak, hanem úgy politikai mint társadalmi kérdésekben félreérthetetlen, nyílt és határozott álláspontot foglal el fennállása óta.

A polgárosodást észszerű demokratikus alapokra fektetve, a nemzet megerősödését s fejlődését pedig a hazánk határai közt élő polgárok *összegének* az erkölcsi s anyagi jóléte által törekszik előre vinni a **Magyar Hirlap**.

Halálos ellensége ennél fogva a **Magyar Hirlap** annak a reakzionárius áramlatnak, amely az újabb időkben illetéktelen osztrák befolyásnak szeretett volna teret nyitni a mi magyar hazánk ügyeinek intézésében.

A **Magyar Hirlap** folytonos ellenőrzéssel figyel minden efféle politikai cselszövényre s a nemzet jogának a megóvását, mint életkérdéses kötelességet, főczélul tüzi maga elé. Ebben a törekvésben fejtven ki erőit, folyvást legelől küzdött a **Magyar Hirlap** a tiszta, magasztos liberalizmus terén, a melynek minden diadalából oroszlánrész illeti meg.

Hogy a **Magyar Hirlap** politikai része oly főszerkesztő vezetése mellett, mint *Horváth Gyula*, oly felelős szerkesztő kezében, mint *Fenyő Sándor* s a kitűnő politikai munkatársak egész seregének a közreműködésével magas nivón kell, hogy álljon, az magától értetendő. De ezenkívül a többi rovatokra, s kivált a szépirodalmi rész ellátására is oly kitűnő gárdája van a **Magyar Hirlapnak**, a minőt egyetlen egy más napilap sem mutat fel ma az egész országban.

Tárczairói közül csak a kiválóbbakról szólva, meg kell említenünk: *Bródy Sándort*, *Radó Antalt*, *Ambrus Zoltánt*, *Ignotust*, *Benedek Eleket*, *Márkus Miksát*, *Bársony Istvánt*, *Heltai Jenőt*, *Sajó Aladárt*, *Lovik Károlyt*, *Bodor Ferenczet*, *Karczag Vilmost*, *Rózsa Miklóst*, *Gárdonyi Gézát*, *Kürthy Emilt*, mint akik más napilapba tárczáat nem irhatnak, mert egyedül a **Magyar Hirlap** foglalta el őket. Mind-egyiket régóta kedveli és mohón olvassa a nagy közönség.

A **Magyar Hirlap** folyton a legkiválóbb regényeket közli **könyvalakban**, úgy hogy egy esztendőben 10—12 kötetre tesz szert az előfizető.

A **Magyar Hirlap** rendes rovatai is a legjobb kezekben vannak; és rendszeren 16—24 oldalnyi terjedelemben jelenik meg.

Szóval a hirlapolvasó tökéletes megnyugvással és bizalommal fordulhat a **Magyar Hirlap**-hoz, amelynek az előfizetési ára havonta csak 1 frt 20 kr, negyedévre 3 frt 50 kr, félévre 7 frt, egész évre pedig 14 frt. (Kiadóhivatal: Budapest, József-körút 47. szám.)

Mint a **Magyar Hirlap** kiválóan értékes kedvezményeiről és ajándékairól, szólnunk kell a **Karácsonyi albumról**, amelyet a rendes hónapos előfizetők is megkapnak e hóban.

Ez az Album, melyhez az előszót **Kossuth Ferencz** írta, igazi disze annak, amit a magyar szépirodalom és a magyar művészet együttesen produkálni képes. Remek czimlapját *Márk Lajos* rajzolta; az *üdvözlét* (az előfizető nevével) *Mannheimer Gusztáv* művészünktől való; azután következnek a gyönyörű novellák, versek, humoros költemények, zenedarabok, a legnagyobb változatosságban; a novellákat *Tóth Béla*, *Bársony István*, *Abonyi Árpád* stb., írták, versekkel *Ignotus*, *Endrődy Sándor*, *Heltai Jenő*, *Gárdonyi Géza* stb. kedveskednek; *Bródy Sándor* pompás cikket írt a magyar családról, *Hentaller Lajos* történelmi reminiscenciát ad az olvasónak; *Horváth Janka* bájosan írta meg *Egy álom* czimű cikkét; *Sajó Aladár* katonatörténettel mulattat; szerepel továbbá az Albumban *Radó Antal*, *Benedek Elek*, *Göre Gábor* bíró, *Lovik Károly*, *Makai Emil*, *Erdélyi Zoltán*, *Bodor Ferencz* s egy rendkívül sikerült vígjátékkal *Ambrus Zoltán*, a kiváló esztetikus és szinikritikus; az illusztrátorok is pazarul tettek ki magukért; az Albumban van kép *Munkácsy Mihálytól*, *Vágó Páltól*, *Márk Lajostól*, *Bruck Lajostól*, *Molnár Árpádtól*, *Herzl Kornéltól*, meg humoros rajzok *Linek Lajostól* stb. Ugy, hogy ez az Album igazán becses ajándék a **Magyar Hirlap** előfizetői számára, akik egyébiránt

az Évszak

czimű divatlapot s a **Kis Világ**ot, ezt a már évek óta kedvelt gyermeklapot is kedvezményes áron rendelhetik meg.

Az **Évszak** hölgyeknek való kitűnő divatlap, amelyet *Faylné-Hentaller Mária* szerkeszt. Amellett, hogy mindenféle szabásmintákkal kedveskedik, diszes rajzmintákat is ad a különféle himzések s festések számára. Közöl párizsi divatlevelet s lesz szépirodalmi része, előkelő írók tollából.

A **Magyar Hirlap** előfizetői negyedévenként 75 kr-ért, tehát *féláron* kapják ezt a jeles divatlapot.

A **Kis Világ** már sokkal ösmertebb s kedveltebb gyermeklap, semhogy újból is külön ismertetésre szorulna. Ezt a szép képes gyermeklapot **ötven krajczárért** küldjük meg negyedévenként előfizetőinknek, akik bizonynyal be fogják látni, hogy egyetlen lap sem tesz ma annyit hű közönsége kedvéért, mint a

Magyar Hirlap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest,
József-körút 47. szám.

Telefon.

Etablissement pour la peinture, Budapest

Gisella-tér Haas-palota.

Tisztelettel alulírottaknak van szerencsájök a magasrangú uraságoknak művésziesen kiállított aquarel, pastel és olajfestésü arc képek festésére újonnan alapított vállalatukat szíves figyelmébe ajánlani.

Kiváló tisztelettel

Strelisky, Pietsner és Prochaska

cs. és kir. udv. fényképészek és festők.

Műtermek:

Budapesten, Strelisky, Dorottya-utca 9. sz.

Külföldön: Pietsner cég alatt, Bécs, Teplitz, Carlsbad, Brünn és Assig a/E.

Gróf Esterházy Géza-féle

COGNACGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Teljesen befizetett részvénytőke

== 640,000 korona. ==

Az osztrák-magyar birodalom egyik legnagyobb
COGNACGYÁRA.

Esterházy Cognac

tiszta borból idegen anyagok hozzákeverése nélkül készül
és ezért a közönség kedvencz itala.

Az Esterházy Cognac-ot a legelőkelőbb budapesti
és vidéki cégek a legjobban ajánlják.

Bekötési táblák A HÉT

-dik kötetéhez kaphatók 1 frt 30 kr. előleges beküldése mellett A HÉT
kiadóhivatalában, Budapest, VI., Erzsébet-körut 6. sz.

Háztartáshoz

I-ső rendű porosz darab-, koczka- vagy diószén
ölmozott zsákokban, költségmentesen a házhoz szállítva lerakással á 83 kr. vámmázsz.
nyit fuvarban költségmentesen a házhoz szállítva lerakással á 78 kr. 50 kgkint.

Buda bármely kerületébe szállítva 1 krral drágább.

Légszeszgyári coaks a budapesti légszeszgyár eredeti árai mellett.

Gutmann Testvérek

kőszénbányáik eladó ügynöksége

Központi iroda: V., ker., Mérleg-utca 3. szám.

Fiók-
megrende-
lési irodák.

IV. kerület,	Ferencziek bazárában,
VI. "	Teréz-körut 6. szám,
VI. "	szénraktár a nyugoti pályaudvaron,
	Podmaniczky-utca,
VIII. "	József-körut 44. szám.

Telefon összeköttetés 637. szám.

Fontos hölgyeknek!

Van szerencsém a t. hölgyvilág szíves tudomására
hozni, miszerint kizárólagosan csakis szakavatott női
kiszolgálattal berendezett

Hölgytermem

Budapest, Főherceg Sándor-utca 12. I. em.
alá helyeztem át.

Készíttetnek pontos méretek szerint: haskötők, köl-
dők- és minden egyéb sérvkötők.

Ujdonság!

Hastartó-fűző, vándor vese, köldök- és hassérv
ellen. Kiegyenlítő-k a test ép formázására acél nélkül.
Orthopédiai fűzők stb.

Ugyanitt nagy raktárt tartok: Göresér elleni haris-
nyák, valamint a beteg ápolásához szükséges összes tár-
gyakból.

Kiváló pontos kiszolgálás! Mérsékelt árak!

Kiváló tisztelettel

KELETI J.

cs. és kir. szab. kötszerész.

Főüzlet: Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

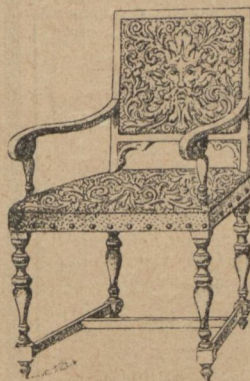
Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

GMEHLING HERMAN

Első magyar

préselt és faragott
bőrneműek gyára.

VII., Damjanich-utca 18.

A bőrplasztika és préselt bőr-
ipar körébe vágó összes czikk:
ugymint zsöllyék, ebédlőszékek,
panneauk, vagon- és kocsifelsze-
relések, czimerek, monogrammok,
kályhaellenzők, továbbá minden-
nemű kellékek nyergesek és kárpi-
tosok számára raktáron és meg-
rendelésre.

Nagyválasztéku készlet ó-német és egyéb stiliu

ebédlőszékek és zsöllyékben.

Telefonszám 2123.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfúrjuk, emberemlékezet óta mint a legkitűnőbb szépitőszert volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a feltaláló utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer ugyolyan csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen

pikkelyek válnak le a bőrről, amely ezáltal fehérré és gyöngéddé válik. Ezen balzsam kisimítja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifjú arczszínt, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdéséget kölcsönöz; a legközelebbi idő alatt eltávolítja a szőrlőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, bőrtátkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságait. Ára egy korsónak használati utasítással együtt 1 forint 50 krajczár

Dr. Lengiel orvosi benzoe-szappana

a legalkalmasabb bőrápoló szappan, mely a bőrt gyengéddé és finommá teszi s hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerz.

Budapest, Király-utca 12. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

— ALAPITTATOTT 1843. —

Tisztán kölcsönös. * Részvényesei nincsenek.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító intézete.

Összes vagyon 1893. decz. 31-én

967 millió frank.

Legkorlátlanabb biztosítási feltételek. Legmagasabb nyeresemények a biztosítottak javára.

Bővebb felvilágosításokkal szívesen szolgál a Magyarországi vezér-igazgatóság:

Budapest, Károly-körut 26. sz.

Nem a reklámnak, hanem a sok ezer ember általi személyes továbbajánlásnak, — a kik a

Richter-féle Tinct. capsici comp.-t (Horgony-Pain-Expellert)

az utolsó 25 évben jó sikerrel használták, — köszönheti ezen igazán biztos háziszert nagy elterjesztését és általános kedveltségét. Ki a Tinct. capsici comp.-t (Horgony-Pain-Expellert) köszvényénél, czúznál (tagszaggatásnál), keresztesonfájásnál, fej- és fogfájá nál, csipfájdalomnál, fájdalomcsillapító bedörzslésként alkalmazta, abból egy üveget mindig készletben fog tartani, hogy azt meghűléseknél is, mint leveztető, elhárító szert alkalmazhassa. Ezen rég jónak bizonyult háziszertnek ára igen olcsó, tudniillik 40 kr., 70 kr. és 1 frt. 20 kr. üvegenként. — Kapható a gyógyszerertárakban; Budapest Török József gyógyszerésznél. — Csak a „Horgony” védjeggyel ellátott üvegek elfogadandók. Richter-féle gyár Rudolstadtban, Thüring.

Magyar bőrkézmű- és cipőgyár

Budapest, VI., Teréz-körut 43. sz.

Kitűntve díszoklevéllel, arany- és ezüst-érmekkel. Szállít tartóssága kezesége mellett elegáns cipőket, legújabb fazon szerint. — Férfitájpöket:

Czugas-czipók kid-ból vagy lakkfejjel 4 frttól 6 frtig. Bergsteiger, fekete vagy színes, kecske- vagy borjubőrből 4 frttól 7 frtig. Regatta félczipó, borju- vagy kecskebőrből, fekete vagy színes 3 frttól 5 frtig. Nők számára: Czugas-czipók, zerge- vagy borjubőrből 2.80 frttól 4 frtig. Czugas-czipók kid- vagy lakkbőrből 3.50 frttól 5 frtig. Bergsteiger borju- vagy kecskebőrből, fekete vagy színes 3.50 frttól 7 frtig. Regatta félczipó kid- vagy kecskebőrből, fekete vagy színes 2 frttól 3.50 frtig. — Legnagyobb választék mindennemű gyermek- és leánycipőkben. Képes árjegyzékek kívánatra ingyen. Megrendelések utánvét mellett pontosan és lelkiismeretesen.

NEW-YORK

életbiztosító-társaság.

Alapított 1845. tisztán kölcsönösségen alap

minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részve nincsenek, az összes tőke és nyeresemények a biztosítottak ná t képezik.

Kivonat az 1893. évi zárszámadásból:

Aktívák összege	kor.	743.5
Évi bevétel		169.3
1893-ben a biztosítottaknak kifizetett		75.1
1893-ben kötött új üzletek összege		1,119.2
Fölösleg		85.1

Nincs másik kölcsönös biztosító-társaság a vilá mely ily óriás fölösleg fölött rendelkeznek. Fennáll a New-York biztosítottjainak kifizetett 908,656,098 kor a New-York a művelt világ összes országaiban bir fiókokkal

Referenciák Magyarországon:

A magyar általános hitelbank. A magyar kereskedelmi

Közelebbi felvilágosításokat ad:

A NEW-YORK

életbiztosító-társaság magyarországi igazgatósága

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. sz.

Előfizetési felhívás!

1895. január 1-vel indul meg a

MERCUR

pénzügyi szaklap és hiteles sorsolási tudósító

HUSZONÖTÖDIK ÉVFOLYAMA.

Minden előfizető ingyen kapja meg a

MERCUR ujévi ajándékát,

mely az 1894. év végéig kisorsolt és be nem váltott összes bel- és külföldi sorsjegy, záloglevél stb., kimutatását hozza.

A MERCUR

a legrégebb s legelterjedtebb pénzügyi szaklap, havonta 2—3-szor jelen meg magyar és német szöveggel és a sorsolási jegyzéken kívül szakszerű közgazdasági, kereskedelmi és pénzügyi közleményeket is tartalmaz. Kiváló figyelem fordítatik az

Érték- és Gabnatőzsde

eseményeire, melyek a MERCUR-ban mindig szakszerű és tárgyilagos megbeszélést nyernek

A MERCUR előfizetési ára:

Egész évre 2 frt.

Félévre 1 frt.

Mutatványszámok kívánatra ingyen.

Előfizetéseket elfogad

A MERCUR kiadóhivatala

Budapest, V., Dorottya-utca 12. szám.

Udvari szállítók.

Udvari szállítók.

Karácsonyi és ujévi ajándécul

ILLATSZER-UJDONSÁGOK

Bouquet Royal Houbegant, Bouquet des Amours, Bouquet XX siècle, Bouquet de la reine blanche, ugyszintén a chicagói kiállításon kitüntetett illatszerek, továbbá minden eddig létező valódi angol és francia illatszereket, sachet, szappant, flaçonokat, zsebflaçonokat, Bonbonniérek, Rafrachiseuröket, fehérműek, ruhaneműek és ruhák illatozására.

Illatszer-Cassetteket,

Fésű-, kefe- és köröm-garnitúrákat,

azontul minden egyéb

Vértessy Sándor

legnagyobb és

illatszertárgyakat ajánl

udvari illatszerész.

legdúsabb választékban

Budapesten, IV., Kristóf-tér 8. szám alatt.

Levélbeli megrendeléseket pontosan teljesít. Vidékre utánvétellel is.

TELEFON-HIRMONDÓ

VÁLLALAT

VII. ker., Kerepesi-ut 22. szám.

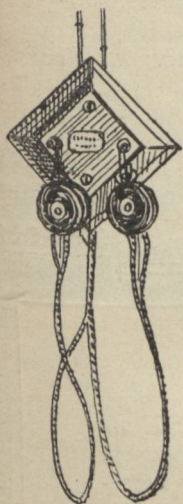
Elöre meghatározott időben közöl érdekes híreket. Négyszer napjában a legújabb táviratokat, ötször kimerítő tőzsdei tudósításokat.

Minden este zene- és énekelőadás.

A TELEFON-HIRMONDÓ

nappal hasznos — este mulattató.

Előfizetési díj: félévre 9 ft.

A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények

mint azelőtt pártatlanok a maguk nemében; három éven felüli gyermekek számára a legkedveltebb karácsonyi ajándék. Olcsóbbak mint bármely más játék, mivel sok éven át eltartanak és még hosszabb idő múlva is kiegészíthetők és nagyobbíthatók. A valódi

Horgony-Kőépítőszekrények

az egyedüli játék, a mely valamennyi országban osztatlan dicséretet talált, és mindnyájuk által a kik ismerik, meggyőződésből továbbajánlatik. A ki ezen, a maga nemében pártatlan játék és foglalkoztatásért még nem ismeri, az hozassa hamarjában az alant jegyzett cég által az új, gazdagon illusztrált árjegyzéket és olvassa az abba nyomtatott felette kedvező bírálatokat. — Bevásárlás alkalmával határozottan: Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrény kérendő és minden egyes szekrény Horgony gyárijegye nélkül, mint nem valódi, keményen visszautasítandó; a ki ezt elmulasztja, könnyen kaphat kevesebb értékű utánzatot. A valódi Horgony-Kőépítőszekrények 35 kr., 70 kr., 80 kr., 5 ft. és magasabb áron — a finomabb játékszerüzletekben készletben vannak. —

Uj! A Richter-féle Türelmi játékok: Columbus játéka, Villámhárító, Haragtörő, Gondúzó, Pythagoras stb. Az új füzetek, kötetek felette érdekes feladatait is tartalmazzák. Egy játék ára 35 kr. Csak a „Horgonyyal” ellátott játék valódi!

Richter F. Ad. és társa.

Első osztr.-magy: csász. és kir. szabadalm. kőépítőszekrény-gyár.

Wien, I. Nibelungengasse 4. Rudolstadt, Nürnberg, Oltén, Rotterdam, London E.C., New-York.

A magy. kir.

ALLAMVASUTAK GÉPGYÁRA
fétülmúlhatatlan

GÖZCSÉPLŐGARNITURÁI
malom-és más ipari czélokra legalkalmasabb
COMPOUND-LOKOMOBILJAI
és egyéb gazdasági gépei

mindig
a m. kir. államvasutak gépgyára
VEZÉRIGYVŐKÉGENél

BUDAPEST
JÓZSEF-KÖRÜT 41. sz. a.
rendelendők meg.

JUTANYOS ÁRAK TÖBB ÉVI TÖRLESZTÉS

KÖZEGEINK KÖZJEGYZŐI MEGHATALMAZÁSSAL BIRNAK

STERNBERG ÁRMEN ÉS TESTV.

hangszer-ípar

Budapest, VII., kerepesi-ut 16. sz.

Javítások pontosan eszközölteknek

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hol keressük
a legjobb

arcport?

Kérjük a

Müller J. L.-
féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arcporát; mely egy nappal, mint éjjel használva, minden arcpor között a legjobb; kiváló szakemberek által megvizsgálva, végleg tisztának és teljesen ártalmatlannak találott. Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arcbőrnek a legesebb fehér színt, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 ft.

Crème Pompadour,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette anélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A »Crème Pompadour« az arc és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután »serail-pouderrel« lesz behintve.

Egy tévely 1 ft 60 kr. Kapható a gyárosnál:

Müller J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 2. sz. alatt.

Nagy raktár rendkívül jó minőségű

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánásoktól óvatik.

Zwieback Lajos és Testvére

BUDAPEST, IV., Váci-utca 5. szám, földszint, I. és II. emelet.

— MŰHELYEIK: —

Budapest, IV., Váci-utca 7. szám, földszint és I. emelet.

Alig létezik ma már hölgy az egész kontinensen, ki legalább hirből ne ismerné a

Zwieback-féle üzletet Budapesten.

Minden egyes látogatója ezen üzletnek egy párizsi tárházban képzei magát, mert ott általában mindaz, a mi **női toillettek** és **felsőkbek** szép és előkelő izlésre való, megtalálható.

Ha a földszinti helyiségeken végig megyünk, több ezerre menő **női kabát**, **gallér** és **köpeny**, **selyem**, **bársony**, **plüs** és mindennemű **gyapjukelméből** szebbnél szebb kivitelben látható.

Innen felmegyünk az első emeletre, mely a **toillette-osztálynak** van berendezve. Itt a kész **eredeti párizsi modell-ruhák** vannak kiállítva és ezek után történnek a megrendelések. Ugyanezen helyiségben a legremekebb kivitelű **selyem-** és **bársony-bluzok** és **juponok** láthatók nagy választékban. — A második emelet a **szőrme** és **téli bundák** osztálya. Itt valódi angol **uti-** és **séta-köpenyek** szőrme-béléssel 50 forinttól kezdve egész 600 forintig találhatók.

Az üzlet mellett lévő ház földszint és I-ső emeletén az **összes műhelyek** vannak elhelyezve, hol a cég néhány száz munkást foglalkoztat; e műhelyek vezetésére 4 jeles szabász van alkalmazva. A nagy gonddal összeállított kitűnő munkaerőnek köszönhető, hogy az igen tisztelt megrendelők kivétel nélkül meg vannak elégedve és minden alkalommal szívesen keresik fel és ajánlják tovább az üzletet.

Ennélfogva nem tudjuk eléggé melegen ajánlani mindazon hölgyeknek, kik szükségleteiket **női konfekció-** és **toillette-cikkekben** az őszi és téli idényre be nem szerezték, hogy első sorban ezen nagyszabású és legnagyobb raktárral ellátott áruházat keressék fel, hol a legkényesebb izlést is kielégítheti az óriási mennyiségű **divatos áruk** választéka.

Sürgönczim. Zwieback Budapest, Váci-utca.

T. cz.

A közeledő őszi és téli idény kötelességemmé teszi, újból figyelmébe ajánlani gyártmányaimat, melyek „**Ditmar-lámpák**” elnevezése alatt világhírűvé lettek és évről-évre nagyobb elterjedésnek örvendenek.

A megállapodás visszaesés! dozom, hogy a petroleum-lámpát gitó képességét emeljem, mint fejlett izlésnek megfelelővé tenyira elértem, hogy mindenütt,

zök, mint légszesz- és villanyvilágítás, helyi viszonyok miatt nem használtathatnak, azonban mégis nagy világosság eléérése kívántatik; ott a Ditmar-lámpákkal való világítás egyenlő eredménnyel bevezethető. Különösen Astral-égőim-vevőim figyelmét, me-fény erejűnkkel nagy he-nűtt, hol kiváló szép vi-például vendég-szoba,

egyszerűbb kivitelben, irodák-, iskolák-, gyárak-, műhelyekben sat. sat. nélkülözhetetlenné lettek. A választék rendkívüli gazdagsága, függő-, asztali- és falilámpákban, oszlop- és állvány-lámpákban, lámpások és ampol-nákban sat. sat. azon kellemes világítás terén felmerülő igények-szobától a pinczéig, pitvar, ud-azonnal eleget tehetek. Gyármá-kivánatra mindenkor ingyen és

DITMAR

PETROLEUM

LÁMPÁK

DITMAR R.

lámpa-gyári-raktára,

Budapesten, Fürdő- és Nádor-utca sarkán.

Ditmar biztonsági szalonpetroleuma páratlan minőségben, mely kizárólag a cégnek lesz fino-mítva, csakis a fenti raktáramban kapható és Budapesten 2 kgrmon felül minden mennyiséget súly és minő-ség kezessége mellett bérmentve házhoz küldök.

Ezen elvből kiindulva azon fára-tókéletesitem; úgy az égő vilá-a külső csinját és alakját a mai gyem; ezen célomat már any-hol a drágább világítási eszkö-

re hívom fel igen tisztelt lyek 58-tól 130 gyertya-lyiségekben és minde-lágítás szükséges, mint étterem-, kávéházakban

helyzetbe juttat, hogy minden a nek bármely célra — a vendég-var és utca mgvilágítására — nyaim osztályozott mintarajzait bérmentve küldöm.